

כאמ"ר קרן ל...
היום נחגג חנוכה...
הוא מלא חיים...
הוא מלא אהבה...
הוא מלא חסד...
הוא מלא רחמים...
הוא מלא חיים...
הוא מלא אהבה...
הוא מלא חסד...
הוא מלא רחמים...

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה
לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסודה של עמותת
"משולי ערימת"
רחוב שאגת אויה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 252

לע"נ הר"ר צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

מסכת גיטין דף כו – דף לב

ט גמ', אבל הא אימא מדסיפא רבי אלעזר רישא לאו רבי אלעזר. הקשה הרשב"א, כיון דאין מוכח דר' אלעזר היא, ואדרבא בעי לדחוק ולהעמיד למתניתין בתרי תנאי אליבא דרבי אלעזר. מאי דחוקה לאפוקה מדרבי מאיר דסתם מתניתין כוותיה. ותיירך, דלישאנא דמתניתין קשיתה, דקתני הכותב טופסי גיטין צריך שיניח וכו' מפני התקנה, ורבי יהודה פוסל. וכי מאי ענין פוסל ללישאנא דתנא קמא, הא איהו לא תני כשר. אלא על כרחין דתנא קמא קאמר, הכותב טופסי גיטין וכו' צריך שיניח מקום האיש, ואם עשה כן, "כשר מפני התקנה", [דהיינו תקנת סופר], אבל בלא התקנה מוטב שלא יכתוב. ואי ר' מאיר היא, אדרבה אפילו תורף היה יכול לכתוב, אלא מפני תקנת קטטה או עיוגנה (כבעמוד ב') לא יכתוב. הווי לתנא למכתב, "אינו כשר" בכתיבת תורף מפני התקנה. והוכיח כן מהירושלמי.

א מתני', צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. כתב המרדכי (בפרקין סימן שנד), דדעת רבינו יואל, דכיון דקיימא לן כרבי אלעזר דעדי מסירה כרתי, אף אם לא הזכיר שם האיש והאשה והזמן בגט, כשר לגרש בו, דסגי בהא דהעדים ידעי. ומאי דתני דהכותב טופסי גיטין צריך לשייר להם מקום, היינו רק לכתחילה. אבל דעת האור זרוע (הביאו הים של שלמה בסימן ב), דכל שלא כתב שם האיש והאשה לא הוי כלל ספר כריתות ופסול מדאורייתא.

ב מתני', שם. כתב ההגהות אשר"י (פרק רביעי סימן ז'), דמהא דלא תנן במתניתין דצריך להניח מקום שם העיר, משמע, דשם העיר אינו מעכב, ורק אם שינה שם העיר פסול משום מזויף מתוכו. וכן דעת הרמב"ן לעיל (כ.). ובתוס' רי"ד כתב, דכותב בו שם עירו ויכול לגרש בו רק אחד מבני עירו.

ג מתני', שם. הקשה הרמב"ן (לעיל כד:), אמאי בעינן לשייר מקום התורף, הא איתא בסוטה (כ:) דמהני למחוק פרשת סוטה מן התורה אף דבעינן בה לשמה. דהיינו דמהני כתיבא סתמא, וליכא ריעותא אלא היכא שנכתב לשם אחרת. ומאי שעמא לא יהני כן נמי בגט. ותיירך, דכיון דכתיב "וכתב לה ספר כריתות" ילפינן שהכתיבה תהיה לשמה, ולא סגי בהא שלא כתבו לשם אחרת, וכדאיתא בזבחים (ב:), דלא אמרינן בגט סתמא לשמה, משום דאיתתא לאו לגירושין קיימא.

ד מתני', רבי אלעזר מכשור בכלום חוץ מגיטי נשים. כתב הרא"ש (סימן ב) בשם יש מפרשים, דרבי אלעזר דגזר טופס אטו תורף, היינו דוקא לכתוב לכתחילה. אבל בדיעבד, נישאת בו אפילו לכתחילה, כדאמרינן לעיל (כא:). גבי כתבו במחובר ותלשו וחתמו ונתן לה דאף דלכתחילה אסור לעשות כן, בדיעבד תינשא אפילו לכתחילה. אבל הרמב"ן כתב, דרבי אלעזר פסל אפילו בדיעבד. ולא דמי לכתבו במחובר ותלשו, דכיון דאינו שכיח לא גזרינן.

ה תוס' ד"ה רבי אלעזר, בתוה"ד, מה מיחזי כשקרי איכא מאחר שהניח מקום המלוה והלוה. כתב הפני יהושע, דאף דבזמן כתיבת השטר לא מיחזי כשקרי, מכל מקום חיישינן למחזי כשקרי דאיכא בזמן הגוביינא, דגובין בשטר שכלל לא נכתב לשמו. והכי חזינן לקמן (עמוד ב') גבי שטר שלווה בו ופרעו דאינו יכול לחזור וללוות בו, והתם נמי בשעת כתיבת השטר כלל לא הוי כשקרי, וחיישינן רק למחזי כשקרי דאיכא בזמן הגוביינא.

ו בא"ד, ועוד משמע דלא פריך מדרב פפי אלא משום דפסיק כרבי אלעזר וכו'. תירץ הפני יהושע, דלא אתי לאפוקי דאי פסק כתנא קמא לא קשיא, אלא אתי לאפוקי דאי פסיק כר' יהודה דפוסל בכלול לא קשיא מידי.

ז תוס' ד"ה חוץ מגיטי נשים, ואין לומר בשחרורי עבדים נמי פסול. ביאר המהרש"א, דאתו לאפוקי מהמבואר בתוספתא (פ"ב הי"א), דרבי אלעזר פוסל אף בשחרורי עבדים. [כן איתא בנוסחות שבכתב יד, אף דבגירסא שלפנינו גרס דרבי אלעזר מכשיר]. וביאר הקרני ראם, דדוקא באשה פסיל כדאמרינן בזבחים (ב:) דאשה סתמא לאו לגירושין עומדת. אבל בגט שחרור דהמשחרר עבדו עובר בעשה, על כרחך דאיירי בגוונא שחייב לגרשו, ובהאי עבד סתמא לשחרור קיימא ושפיר מהני. והפני יהושע כתב, דדווקא באשה שייך טופסי גיטין דשמע הסופר קטטה שביניהם וכתב להם גט על דעת עצמו, אבל בשחרורי עבדים מהיכי תיתי שרבו ירצה לשחררו שיכתוב עבורו גט שחרור שלא מידיעתו. אבל הרשב"א כתב, דהוא הדין לענין שחרורי עבדים. והא דלא תני לה לעיל (ט.), היינו משום דהוי בכלל מוליק ומביא, כדמשני ליה התם אליבא דרבה, ולרבא דמוליק ומביא אינו משום לשמה, לא תני ליה, משום דאיתא נמי בקידושין.

ח גמ', צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם. כתב הפני יהושע, דהא דלא תני לה במתניתין. היינו משום דמתניתין נתן "הכותב טופסי גיטין", ופשטא ד"הוי את מותרת לכל אדם" לאו בכלל טפס הוא. דעיקר התורף הוא כדתנן לקמן (פה). גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם. ואתא לאשמעינן דאף מקום האיש והאשה והזמן מהתורף הם, ובכלל וכתב לה לשמה.

ט גמ', הכא נמי גזירה שמוא יאמרו גיטה קודם לבנה. והיינו בגוונא שיכתוב לה גט בעודה ארוסה, ויתנו לה רק אחר הנישואין. וכתב הבית יוסף (סוף סימן קכו), דמוכח מהכא, דיכול לגרש את אשתו מן הנישואין אף אם כתוב בגט "דהוית ארוסתי". דאי לאו הכי, מה מקום יש לחוש שיגרשנה בו לאחר הנישואין.

הדרגת הירומי

מסכת גיטין דף כו – דף כז

ה אב – ו' אב התשס"ח

דקאמר והא בי דינא דרב הונא, לאו דוקא. ועיין שם מה שתיירך עוד.

(ח) **גמ'**, איכא דאמרי דברכותא דמוכני כיתנא וכו'. כתב הריטב"א בבבא מציעא (יח:), דמהא שמעינן דבעינן שיירות מצויות דווקא במקום מציאת הגט, ולא סגי בהא דאיכא בעיר שיירות מצויות.

(ט) **רש"י ד"ה מודה**, שאומר ליתנו לה. הקשה הרמב"ן, דמהא דהקשתה הגמ' עלה בבבא מציעא (יט:), "וליהוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי", משמע, דמשמעות "מודה", היינו דמודה דנתן לה, ולא שמודה שלא נמלך לגרשה. והוסיף, דמכל מקום ליכא למימר דמודה היינו שאומר שנפל ממנה, דאם כן פשיטא שיחזיר לה, דגם אם אינו שלה יהיה לה לראיה. אלא איירי באומר תנו לה, משום דגם אם נפל ממנו, מכל מקום תתגרש עתה בנתינה זו, ועלה אמרה הגמ', דאי איכא למיחש לשני יוסף בן שמעון, איך תתגרש בו.

דף כו ע"ב

(י) **גמ'**, ואיכא דאמרי אף על גב דלא הוחזקו לא ליהדר ופליגא דרבה. הקשה הרשב"א, כיון דר' זירא אמר בהאי לישראל דאמר רבה, מהיכי תיתי דפליג עליה. ותיירך, דמסתברא דהוחזקו לא מעלה ולא מוריד, דהרי לנפילה דחד לא חיישינן, ומה לי בהא שהוחזק עוד יוסף בן שמעון, ועל כרחק, דבשיירות מצויות חיישינן לכמה יוסף בן שמעון דהוי נפילה דרבים, ואם כן אפילו לא הוחזקו יש לחוש. ורבה דעל כרחק סבר דבעינן נמי הוחזקו, היינו משום דרך בהוחזק עוד יוסף בן שמעון יש לחוש שמא איכא עוד כמה יוסף בן שמעון. והעיר הפני יהושע (לעיל עמוד א'), דרבה גופיה חייש בבבא בתרא (קעב:), אף לנפילה דחד. והמהר"ם שי"ף כתב, דניחא ליה למימר דלא בעינן הוחזקו, דהשתא אתיא מתניתין נמי אליבא דרבי מאיר, דשפיר הוי מוכח מתוכו.

(יא) **תוס' ד"ה בזמן שהבעל מודה**, ואם תאמר כיון דבעל וכו'. והרמב"ן כתב, דקרישאי מעיקרא ליתא, דהא מסקינן דאינו נאמן, ואם מת חולצת ולא מתייבמת ואינה טורפת מן הלקוחות בכך.

(יב) **גמ', ר' ירמיה אמר כגון דקאמרי עדים מעולם לא חתמנו וכו'.** כתב הרמב"ן, דר' ירמיה פליג אדרבה, דאי נימא כרבה דבעינן שיירות מצויות והוחזקו, מאי דוחקא להעמיד באמרו עדים מעולם לא חתמנו, הא שפיר איכא לאוקמי, או באין שיירות מצויות או בלא הוחזקו. אבל אי נימא דסבר כלישנא בתרא דר' זירא דגם בשיירות מצויות גרידא חיישינן, שפיר איכא למימר דלא בעי לאוקמא לברייתא בלא הוחזקו ובאין שיירות מצויות, דפשיטא הוא ומאי קמשמע לן, אבל השתא שפיר קמשמע לן דלא חיישינן לשמיה כשמיה ועדים כעדים. אבל הרשב"א כתב, דר' ירמיה לא פליג, אלא לרבותא נקט דאפילו בהוחזקו ושיירות מצויות, איכא למימר דיחזיר אפילו לזמן מרובה.

(יג) **תוס' ד"ה מעולם**, מתוך הלשון משמע שידעין שלא חתמו אלא על אחד אבל אין מכירין מי הוא. וכן נראה מדברי הרמב"ם (פ"ג מגירושין הי"א). והקשה דוחקא להעמיד באמרו עדים מעולם לא חתמנו, הא שפיר איכא לאוקמי, או באין שיירות מצויות או בלא הוחזקו. אבל אי נימא דסבר כלישנא בתרא דר' זירא דגם בשיירות מצויות גרידא חיישינן, שפיר איכא למימר דלא בעי לאוקמא לברייתא בלא הוחזקו ובאין שיירות מצויות, דפשיטא הוא ומאי קמשמע לן, אבל השתא שפיר קמשמע לן דלא חיישינן לשמיה כשמיה ועדים כעדים. אבל הרשב"א כתב, דר' ירמיה לא פליג, אלא לרבותא נקט דאפילו בהוחזקו ושיירות מצויות, איכא למימר דיחזיר אפילו לזמן מרובה.

(יד) **תוס' ד"ה מעולם**, מתוך הלשון משמע שידעין שלא חתמו אלא על אחד אבל אין מכירין מי הוא. וכן נראה מדברי הרמב"ם (פ"ג מגירושין הי"א). והקשה דוחקא להעמיד באמרו עדים מעולם לא חתמנו, הא שפיר איכא לאוקמי, או באין שיירות מצויות או בלא הוחזקו. אבל אי נימא דסבר כלישנא בתרא דר' זירא דגם בשיירות מצויות גרידא חיישינן, שפיר איכא למימר דלא בעי לאוקמא לברייתא בלא הוחזקו ובאין שיירות מצויות, דפשיטא הוא ומאי קמשמע לן, אבל השתא שפיר קמשמע לן דלא חיישינן לשמיה כשמיה ועדים כעדים. אבל הרשב"א כתב, דר' ירמיה לא פליג, אלא לרבותא נקט דאפילו בהוחזקו ושיירות מצויות, איכא למימר דיחזיר אפילו לזמן מרובה.

(טו) **גמ', רב אשי אמר כגון דקאמר וכו' דהוה ליה סימנא מובהק.** הקשה הריטב"א בבבא מציעא (יח:), דאם כן פשיטא. ותיירך, דקמשמע לן דלא גורנין סימן מובהק אטו סימן שאינו מובהק. ובשם רבותיו תירך, דרב אשי דינא קאמר, דרק על ידי סימן מובהק אפשר להחזיר.

(טז) **גמ', אבל נקב בעלמא לא מספקא ליה סימנא אי דאורייתא אי דרבנן.** הקשה הפני יהושע, מה לי בהא דסימנים דרבנן, הרי הא דחיישינן לשני יוסף בן שמעון היינו מדרבנן, כדאיתא ביבמות (קטו:), ותיירך, דהיכא דהאיסור הוא דאורייתא, אף דהחשש אינו אלא דרבנן, מכל מקום החמירו רבנן דליבעי ראיא דאורייתא, כי היכי דלא יבוא לסמוך אראיה דרבנן, אפילו בחשש דאורייתא.

(יז) **גמ', מספקא ליה סימנא אי דאורייתא אי דרבנן.** פירש רש"י בד"ה מספקא, דקאי אהא דאמרינן דמהדרין אבידה בסימנים. והרמב"ם (פ"ג מגילה הי"ז) פסק לענין מציאה דסימנים דאורייתא, והקשה הלחם משנה (פ"ג מגירושין הי"א), דאם כן, מאי טעמא הצריך (בפ"ג מגירושין הי"א) גבי גט סימנים מובהקים. ותיירך הפרי מגדים (בכללי סימנים, הנדפס ביר"ד לאחר סימן קיא), דרק לענין ממונות

(יז) **תוס' ד"ה הכא נמי, בתוה"ד**, ואומר ר"ת דכיון שרואים העדים שכתוב בגט ארוסתי. הקשה הפני יהושע, ליתקון דלא ליכתוב בגט כלל "ארוסתי", ותו ליכא למיחש למידי. ותיירך, דעל כרחק בעינן למיכתב ארוסתי, כי היכי דאי תינשא לאחר תהא כתובתה מאתיים דהא בתולה היא.

(יח) **בא"ד**, אבל קשה דלמה לן טעמא. בתוס' הרא"ש תירך, דכיון שנכתב קודם שנמסר, איכא קלא וידעו העדים מתי בא הגט לידה, ואין להפסיד הפירות לבעל עד שעת נתינה.

(יט) **גמ', טעמא דנמחל שיעבודו אבל משום שיקרא לא חיישינן.** הקשה הקרבן נתנאל (סימן ב אות ח), נימא דבדווקא אמרו לטעם דנמחל שיעבודו, דאי משום דמיחזי כשקרי, אינו אלא לכתחילה אבל בדיעבד שפיר גובין בו. אבל מהאי טעמא דנמחל שיעבודו, אף מבני חורין אין גובין וכדהסיק הש"ך (חרי"מ סימן מח סק"ב).

דף כו ע"א

(א) **מתני', מצאו בחפיסה או בדלוסקמא אם מכירו כשר.** ביאר רש"י בד"ה אם מכירו כשר, דמילתא באפי נפשה ואו או קתני. [וסגי במכירן] אבל ברש"י על הרי"ף (יג: מדפי הרי"ף) ד"ה מצאו כתב, [וכן הביא הרשב"א משמו], דמכירו קאי אחפיסה ודלוסקמא, דדוקא בחפיסה ובדלוסקמא ויש לו סימן בהם כשר, אבל מכירו בטביעות עין, האמינו רק לצרובא מרבנן. והקשו הר"ן (שם) והרשב"א, כיון דיש לו סימן, מאי בעי למימר "ומכירו". ועוד, הרי לעם הארץ נמי איכא טביעות עין וכדאמרינן בחולין (צו). דאי לאו טביעות עין איך מותר באשתו בלילה, ומאי דאמרינן לקמן (עמוד ב') דלא מהדרין ליה אבידה בטביעות עין, היינו משום דעם הארץ אינו נאמן, אבל הכא דאיירי במצאו הוא ויש לו מיגו דהיה יכול לומר שלא איבדו מעולם, ודאי דנאמן. וכן כתבו התוס' לקמן (כח). ד"ה מצאו. אמנם הריטב"א (רבינו קרשקש) כתב, דשמא גם אם ראו עדים שנפל הימנו, דעתה אין לו מיגו נאמן, כיון דהוא מצאו, ואינו בא להוציא, שפיר נאמן.

(ב) **מתני', שם.** כתב הרמב"ן, דאף אי נימא דהא דתני אם מכירו, קאי אחפיסה ובדלוסקמא, דסגי בטביעות עינא. הוא הדין היכי דמכירו לגט גופיה דמהני, ומתניתין אורחא דמילתא נקט דסתמא דמילתא אין לו טביעות עין בגט, וקמשמע לן דסגי בטביעות עין דחפיסה.

(ג) **תוס' ד"ה הכא אמר תנו נותנים, בתוה"ד**, אלא חיישינן וכו' ששמו כשמו וכו' היו מחזירים ליה וכו' כיון דאינה צריכה אלא לראיה. הקשה הפני יהושע, דאכתי איכא למיחש שמא של יוסף בן שמעון אחר הוא, וזמנו מוקדם ותבוא לגבות מלקוחות שלא כדין. ותיירך, דלענין דממון לא חיישינן לשני יוסף בן שמעון. ובגליון התוס' בבבא מציעא (יח:), הקשה כן אסוף דברי התוס'. ותיירך, דכיון דהבעל מודה וסבור דממנו נפל, על כרחק דזמנו שווה.

(ד) **בא"ד**, ור' זירא סבר דהא דקתני נמלך אורחא דמילתא נקט. הקשה המהרש"א, דלקמן (עמוד ב') איתא, דר' זירא לא אמר כרבה משום דאי ממתניתין הוי אמינא נותנים לאלתר, הרי דר' זירא נמי דייק למתניתין. ותיירך, דמאי דאמר ר' זירא דנותנים לאלתר אינו מדיוקא, אלא מסברא אמר הכי. והפני יהושע כתב, דכוונתם דמאי דקתני "נמלך" הוא אורחא דמילתא, אבל אכתי איכא דיוקא מהא דקתני "שאני אומר כתובין היו", דתיפוק ליה דלא יחזיר משום דחיישינן לשני יוסף בן שמעון, אלא לדיוקא אתא דאי אמר תנו נותנים והיינו דווקא לאלתר.

(ה) **תוס' ד"ה כאן במקום**, ואם תאמר ואמאי לא משני איפכא. הריטב"א בבבא מציעא (יח:), תירך, דנקט הכי לרבותא, דאף שהוחזקו שני יוסף בן שמעון, כיון דאין שיירות מצויות לא חיישינן אפילו לזמן מרובה.

(ו) **גמ', ואמר רב הונא חיישינן לשני שוריי.** כתב רש"י בד"ה בי דינא דרב הונא, ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון באותה העיר. כתב הרמב"ן דללשון רש"י כאן קשה, דאי לשני יוסף בן שמעון לא חיישינן היכא דלא הוחזקו, אמאי חיישינן להו בשני שוריי. וכתב רש"י בבבא מציעא (יח:), דר"ה חיישינן בירר לשוננו, שכתב, ויודעין אנו שאין שם בשוריי שני אנשים ששמותיהן שווין. וכן כתבו התוס' (בסוגיון) בד"ה חיישינן. והרמב"ן כתב, דמה שאמר חיישינן, אתי למימר דאין לו בדיקה עולמית. והוא דוקא משום דחיישינן לב' שוריי. אבל אי חיישינן לשני יוסף בן שמעון באותה עיר נבדוק. והריטב"א בבבא מציעא (יח:), הביא יש מפרשים, דרב הונא לא חשש לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת, משום דאי איתא קלא אית ליה, אבל לעיר אחרת ודאי יש לחוש דשמא אית בהו יוסף בן שמעון אחר.

(ז) **גמ', נפק דק ואשכח וכו'.** הקשה השיטה מקובצת בבבא מציעא (יח:), מה שייך לחששא דשתי שוריי דאסתפק רב הונא, לרבה. דהתם החשש משום פרעון, או כתב ללות ולא לזה. ויש מחלוקת בין המלוה ולוה ולא ידעין ממאן נפל. וכדאוקמוה בשטרי אחלטתא ואדרכתא, ומשום דאיהו אפסיד אנפשיה דלא קרעיה, או כתב שטר אחר, לא חיישינן. אבל הכא החשש משום שני יוסף בן שמעון, דחיינו שמא נכתב ונחתם שלא לשמה, והגט פסול. ותיירך, דמלשון מעשה בית דין משמע ליה, דכל היכא דנמצא בבית דין בין דממונא בין דאיסורא. והא

(ז) גמ', אמר רבא לא שנו אלא זקן שלא הגיע לגבורות. כתבו התוס' ביומא (נה:): ד"ה והתנן, דמאי דאמר רבא קאי דוקא אמביא גט, דחייש משום חומר אשת איש. אבל השולח חטאתו, אפילו שהגיע לגבורות, מקריבים. ולא חיישינן דהוי חטאת שמתו בעליה. והקשה הגרע"א (בתוס' אמתניתין אות כ"ו), מאי חומר דאשת איש איכא הכא. הרי ממה נפשך מותרת או משום הגט, או משום שמת. ותירץ, דאכתי יש לחוש בגונא דנפלה ליבום ונאסרה לשוק, וסברו התוס' דהחמירו בהאי איסור כחומר אשת איש. והרש"ש ביומא (נה:): ציין להמבואר בבבא בתרא (קלה:): דקרי ליבמה לשוק אשת איש, וביאר הרשב"ם בד"ה נקל באשת איש, דהרי היא בחזקת איסור דאשת איש עד שנודע דמותרת היא. ועיין לקמן אות י'.

(ח) גמ', ואי בעית אימא כיון דאפליג אפליג. לכאורה לאוקימתא זו לא אתי שפיר מאי דאמר "אפילו בן מאה", דאדרבה רק משום דאפליג לא חיישינן שמא מת. ומזאי טעמא הרשב"א לא גרס אפילו בן מאה. וכתב, דהא דבירושלמי (בפרקין ה"ג) גרסינן לה, היינו משום דלא קיימא לן כהאי שינויא, דכיון דאפליג אפליג. והרש"ש (על רש"י ד"ה כיון) כתב, דלמאי דכתב רש"י בד"ה איפליג, אבל בן שמונים ואחת עד תשעים קרוב למות הוא, דמשמע דבבן תשעים שפיר נותנו לה, ניהא מאי דתני אפילו, דלא מיבעיא בן תשעים אלא אפילו בן מאה נותנו לה. וגם למאי דמשמע מדבריו בד"ה כיון, דבעינן דוקא בן מאה, יש לומר דאפילו קאי אועד שמונים שנה, דלא מיבעיא עד שמונים שנותנו לה, אלא אפילו בן מאה. (ט) רש"י ד"ה איפליג, בסוה"ד, עד תשעים קרוב למות. משמע מדבריו דלא בעינן דוקא בן מאה, אלא אפילו בן תשעים אמרינן כיון דאיפליג אפליג. אבל בטור ושולחן ערוך (קמא ס"ח) פסקו, דדוקא בבן מאה איכא למימר הכי.

(י) גמ', שם. הקשה המהרי"ט (ח"א סימן קד), אדרבה גבי גט אפשר, דכיון דנותנים עליו חומרי חיים וחומרי מתים, יתן לה גיטה ותהיה מותרת ממה נפשך או משום מיתת הבעל או משום גיטה, ואי משום דזקוקה ליבם, הרי יכולה לחלוץ מספק. אבל תרומה פעמים דלא אפשר כגון דליכא חולין. ותירץ, דכיון דחיישינן למיתה, אין לשליח ליתן הגט לאשה בשום אופן, וכדכתב הרמב"ם (בפ"ו מגירושין הכ"ז). והיינו טעמא, דכיון דחיישינן למיתה אין לנו לבטל מצות יבום לכתחילה, ושפיר חשיב לא אפשר דהרי השליח לא יתן לה הגט ותתענג לעולם. עיין לעיל אות ו'.

(יא) גמ', שאני התם דהרי אסרה עליו שעה אחת קודם מיתתו. וביארו התוס' ד"ה, שאני התם, בתוה"ד, דאפילו נעמידנו בחזקת חי אסרה מחיים. וביאר השערי ישר (ש"ב פ"ח), דכיון דודאי שעה אחת אסורה והספק הוא על כל שעה ושעה האם היא השעה האסורה או לאו, אין בכח החזקה שאינו מת לפשוט הספק דידן האם שעה זו אסורה או לאו, משום דבכח החזקה להכריע רק בנידון דעליו גופיה איכא לחזקה ולא בנידונים הנגרמים מהנידון דעליו איכא לחזקה.

(יב) גמ', מתקף ליה רב פפא ממאי דאיהו מת ברישא. ביאר השערי ישר (ש"ב פ"ח), דכיון דיתכן דכלל לא תהא אסורה שעה, אין להסתפק בשעה זו האם היא אסורה, דהוי ליה ספק ספיקא. ואי נימא דאכתי יש להסתפק שמא ימות, להא הרי מהני חזקת חי.

דף כח ע"ב

(יג) גמ', רבא אמר שמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן. פירש רש"י בד"ה שמא מת, דלשמא ימות מיד ודאי חיישינן משום דלא מרע לחזקה בהכי. והקשה השערי ישר (ש"ב פ"ט), דאכתי הוא נגד חזקתה שהיתה מותרת לתרומה, וחזקה מהני אף להתיר להבא כדכתבו התוס' לקמן (לג). ד"ה ואפקעינהו, דהא דלא אמרינן באשת איש דזינתה דהוי התראת ספק שמא בעלה שלח לה גט וביטלו דאמרינן ביה אפקעינהו, משום דמוקימין לה אחזקתה דהיא אשת איש, הרי דמהני חזקה אף להבא. ותירץ, דכיון דשורש הספק הוא מיתת הבעל ולהא ליכא חזקה, ממילא נולד ממנו אף איסור לתרומה, ואין בכח החזקה היתר לתרומה להכריע בנידון שלא מת.

(יד) גמ', והא נוד דכשמא ימות הוא. הקשה בחידושי החתם סופר, דבשלמא שמא ימות אמרינן, כיון דסוף כל האדם למיתה, אבל לשמא יבקע הנוד כיון דאינו מוכרח המציאות, מהיכי תיתי לחוש. ותירץ, דבנוד איכא מנגד חזקת איסור דטבל, וכונת המקשן להקשות בדרך כל שכן, דאם בתרומה דאף דיש חזקת היתר, מכל מקום חיישינן לשמא ימות, גבי נוד דאיכא חזקה לאיסורא לא כל שכן שנחשוש אפילו לבקיעת הנוד.

(טו) גמ', והא בעינא סמיכה. ביארו התוס' בד"ה והא בעי, דכיון דלכתחילה בעינן סמיכה אין להקריבו. והתוס' ר"י ביאר, דכיון דאינו ראוי לסמיכה סמיכה מעכבת בו ואף בדיעבד אין להקריבו. וכתב הפני יהושע, דהתוס' סמכו אסוף דבריהם שכתבו, דמהא דמיעט רחמנא גבי זב "וכי יטהר מזוהר" ולא מזוהר ונגעו, שמעינן, דטמא משלח קרבנותיו, ואם כן מוכרח שאין הסמיכה מעכבת.

(טז) תוס' ד"ה והא בעי, בתוה"ד, וקשה דבפרק תמיד נשחט אמרינן דכל הזבחים ערל וטמא משלחין קרבנותיהן. ביאר הפני יהושע, דאין כוונתם להקשות אהא

פסק דסימנים דאורייתא, ומאי דאמרינן הכא מספקא ליה אי סימנים דאורייתא אי דרבנן, היינו גבי איסורים דאיכא חזקה לאיסורא.

(יח) גמ', שם. כתב הקצות החושן (רנט סק"ב), דהכא ליכא למימר דהא דלא סמכינן אסימנים הוא משום דחיישינן דלמא חזי, או דהווי כסומא בארובה, כדכתב הר"ן בחידושו לחולין (עט:): לגבי אבידה. דאם כן, אף סימן מובהק לא יהני. אלא, דהכא הספק הוא בעצם הראיה דסימנים, דאיכא למימר דלענין כרת אינו ראיה, אלא אם כן הוא סימן מובהק.

(יט) גמ', רבה בר בר חנה אירכס ליה גיטא. כתב רש"י בד"ה אירכס, שליח היה. וביאר הבית אהרן, דאילו היה גט של עצמו, פשיטא שהיה נאמן בו בטביעות עין במיגו שבירו לגרשה. והוסיף, דמתוס' ד"ה מעולם שהקשו, אמאי הבעל נאמן, חזינן דסברו דאין להאמינו במיגו דבידו לגרשה, והיינו משום דלדבריהם החשש הוא שמא אומר בדדמי, ולהא לא יהני מיגו.

(כ) גמ', ודוקא צורבא מרבנן אבל איניש דעלמא לא. ביאר הר"ן (יג: מרפי הרי"ף), דאף דגם לעם הארץ איכא טביעות עין, מכל מקום חיישינן שמא משקר כדי לא להפסיד שכרו. והוסיף, דהיכא דהוא עצמו מצאו דליכא למיחש, שפיר נאמן. והרשב"א לעיל (בעמוד א') כתב טעם נוסף דאין להאמינו, דחושש שמא תהיה עליו תרעומת.

(כא) גמ', ר' נתן אומר ששהה כדי שתעבור שיירה ותשרה. ר' שמעון בן אלעזר וכו'. הקשה הרשב"א, לרבה ור' זירא דמוקמי מתני' במקום שהשיירות מצויות, מה לי באלו השיעורים, תיפוק ליה דכיון דשיירות מצויות שם, יש לחוש שמא משיירה קודמת הוא. ותירץ, דלר' נתן, לא חיישינן לנפילה דשיירות הראשונות. משום דאם מהם נפל, הוא היה מוצאו כשעבר הוא דרך שם. ועוד, דגיטו שלו להיכן הלך. מיהו כשעברה שם שיירה אחר כך, חייש שמא הגט שנמצא מן השיירה שחנתה שם נפל, וגיטו נדרס ונדחף ברגלי אנשי אותה שיירה. ור' שמעון בן אלעזר סבר, אפילו עבר שם אדם יחידי, תולין שכבר היה שם הגט שנפל מן השיירות הראשונות. ומה שלא מצאו ולא ראוהו שם כשעבר. היינו משום, דאין הכל מרגישינן בשטרות הנופלין על הארץ, או שהיה בצדי דרכים. ואף שדוקו ולא נמצא זולת זה, אין אומרים של זה היכן הלך, אלא אומרים שמא ברגלי העובר, ואף שעבר יחידי נדרס ונדחף. ויש אומרים דלריסת הרגל לבד לא חיישינן אלא אם כן ששהה שם, דאיכא תרתי נדחף שלא מדעת, או שמא הרגיש ומצאו ונטלו בידו. ואף ששאלוהו ולא נמצא בידו, לא פלוג רבנן משום חומר עריות. ובחידושי הר"ן תירץ, דאיירי שמצאו במקום שהניח כליו, ואם משיירה קודמת הוא, היה לו למצואו בשעה שהניח שם כליו.

דף כח ע"א

(א) תוס' ד"ה מצאו, בתוה"ד, נאמן במיגו. הקשה הפני יהושע, מה לי בהא דיש לו מיגו, הרי חיישינן דאמר בדדמי, וכדביארו התוס' לעיל (כו:): ד"ה מעולם. ותירץ, דכי היכא דתירצו התוס' ביבמות (קיד:): ד"ה מי, אהא דשכרו שלא בעדים, דנאמן בעל הבית לומר לו נתתי שכר, במיגו דלא שכרתיך מעולם. ולא חיישינן לאומר בדדמי, כיון דיש קצת שקר במאי דאמר דרך ודאי שפרעו, הוא הדין יש לומר הכא, דכשאומר ברי לי דממנו נפל, שפיר יש להאמינו במיגו.

(ב) בא"ד, ואם תאמר וניחוש לשאלה. העיר הרש"ש, דגם אי חיישינן לשאלה, הכא ודאי אינו שכיח שישאל לאיש ששמו כשמו ושמה כשמה.

(ג) מתני', המביא גט והניחו זקן או חולה. כתב הים של שלמה (סימן ז), דמאי דתני "או חולה" אינו בדוקא, והוא הדין זקן והוא חולה כל שלא הגיע לגבורות ואינו גוסס, שפיר נותן לה בחזקת שהוא קיים.

(ד) מתני', נותן לה בחזקת שהוא קיים. כתב הגרע"א (בתוס' על המשניות אות כ"ח), דגם בגונא שאינה נופלת ליבום, בעינן לטעמא דנותן לה בחזקת שהוא קיים. ולא אמרינן שיכול לתת לה הגט ותהיה מותרת ממה נפשך, או משום מיתת הבעל או משום הגט. דאי מהאי טעמא, אם ימצא מת נמצאת מצריכה כרוז לכהונה כביבמות (ק"ט:).

(ה) מתני', השולח חטאתו וכו'. בחידושי החתם סופר הביא. דבליקוטי מהרי"ל כתב, שאין לברך החולה בעיר אחרת, שמא מת או הבריא, והוא תפלת שוא. ובתשו' נחלת שבעה (סי' מ' ומסי' ע"ז ואילך), הקשה עליו משמעתיך דמוקימין ליה בחזקת חיים. ותירץ, דאף דאית ליה חזקת חיים, מכל מקום לית ליה חזקת חולה, דמשתנה והולך בכל רגע, או לטוב כרוז חולים לחיים, או להיפוך כמיעוט חולים, ומשום הכי הווי תפלת שוא. אמנם מטעם שכתב הנחלת שבעה דאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, וספק נפשות להקל, על כרחך בעינן להתפלל עליו.

(ו) גמ', שרוב גוססין למיתה. כתב בחידושי החתם סופר, דהאי רוב אינו ככל רוב דדינו כודאי, אלא דבגוסס ליכא לחזקת חי ומספק אינו יכול ליתנו לה. ודלא כדכתב הבית שמואל (אה"ע סימן יז סקצ"ד), דהגוסס שלשה ימים אפשר להעיד עליו ולהתירה להנשא.

והכא מעידין עליו. וצריך עיון מאי שניא.

(ב) מתני', הרי זה משלחו ביד אחר. הקשה בחירושי הגרע"א, אמאי לא אמרינן על הגט גופיה דאין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר, מקל וחומר. ומה בשאר מילי דיש לומר דאין קפידא כיון דאם יפשע יתחייב לשלם, ומכל מקום אמרינן דיכול לומר כן, גט דהוי שטר, דנתמעט מדיני שמירה, כל שכן. ונשאר בצריך עיון.

(ג) גמ', אמר רב כהנא חלה תנן. התוס' בד"ה רשב"ג, ביארו, דקרא איירי דווקא היכא דלא מקפיד, ואמרו רבנן דבחלה מסתמא אינו מקפיד. וכן ביאר הר"ן (יד. מדפי הרי"ף). עוד ביאר, דאף דדרשינן מקרא ד"ושלח ושלחה" דשליח עושה שליח. מכל מקום אמרו רבנן, דדוקא חלה, משום דאיכא דקפדי ומבטלי לשליח, ורק בחלה אין לחוש שיבטל. ועיין באות הבאה.

(ד) תוס' ד"ה רשב"ג, והא דדרשינן ושילח ושלחה. כתב הפני יהושע, דקושייתם היא, למאי דסבירה לן השתא. דלרבן שמעון בן גמליאל לא ישלחנו בכל גוונא, והיינו משום דמדאורייתא אין שליח עושה שליח. ותיצרו דהיכא דהבעל הרשהו להדיא למנות שליח, שפיר מצי עביד שליח תחתיו. אבל למאי דאמרינן דגם לרבן שמעון בן גמליאל חלה שאני, על כרחך דהא דאינו ממנה שליח תחתיו אינו אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא. ובחירושי הגרע"א כתב, דמדברי הר"ן (שהוזכרו באות הקודמת) בתיורצו השני נראה, דגם אי מדאורייתא אין שליח עושה שליח, היינו דוקא משום דכך אמדה תורה דעתו דשליח, ומשום הכי בחלה שפיר מצי עביד שליח.

(ה) גמ', ורמיננהו אמר לשנים. ביאר בחירושי הר"ן, דהא דלא משני דאיירי בלא חלה ומשום הכי אינהו אין אבל שליח לא, משום דסתמא קתני. ועוד, דקושטא דמילתא קתני, דהכא לכולי עלמא אינו עושה שליח. והפני יהושע כתב, דהרי אמרינן התם דאם עבר ונתן הגט בטל, הרי דמדאורייתא לא מצי עביד שליח, ובדאורייתא אין מקום לחלק בין חלה ללא חלה. [והיינו כשיטתו (לעיל) באות הקודמת], אבל הגרע"א (שם) ביאר דגם בדאורייתא שייך לחלק בין חלה ללא חלה].

(ו) גמ', משום בזיון דבעל. פירש רש"י בד"ה בזיון, ואינו רוצה שידעו בו רבים שאינו יודע לכתוב הגט. נראה להעיר, דאף דאיתא לעיל (כו.) דאיכא תקנת סופרים, ומשמע שהרגילות היא שהסופר כותב. וכן איתא לקמן (סו.), דאף בית דין הגדול בעו ללמוד לכתוב. ומשמע דכתיבת הגט לאו מלתא זוטרתא היא. ואם כן מה הזיון בכך. מכל מקום יש לומר דכשממנה לסופר מומחה בודאי ליכא בזיון, אבל הכא שמינה לשליח הכתיבה למי שאינו סופר, מוכח שאינו יודע לכתוב והוי בזיון. (ר.ש.) אמנם לפי זה לכאורה נראה, שאם השליח יאמר לסופר לכתוב ליכא בזיון דבעל. ואף שמה שלא אמרה הגמ' דהאי גוונא איכא נפקא מינה בין אביי רבא לא קשיא. אבל הרי שם (סו.) איתא להדיא לענין שיאמרו לסופר לכתוב, ועיין שם בתוס' ד"ה והאמר. וצריך עיון]

(ז) תוס' ד"ה ולמילי וכו'. בתוה"ד, אבל בחתימה שיחתמו אחרים איכא בזיון וכו'. עיין באות הקודמת. וחזוין, דלא פירשו ענין הזיון כרש"י, אלא דמקפיד שלא ידעו הכל שרוצה לגרשה. וכן ביאר בחירושי הר"ן והוסף, דשמא לבסוף ימלך מלגרשה. אבל היכא שנתן כבר הגט וגמר בדעתו לגרשה, שוב אינו חושש שמא ימלך ואינו מקפיד אם יודע לכל שחפץ לגרשה.

(ח) גמ', איכא בניניהו שליח מתנה. כתב הקצות החושן (רמ"ד סק"ב), דלדעת הקדוש מרדכי"ש שהובא במרכיבי (קידושין פרק שני סימן תקד), דשליח קידושין אינו יכול למנות אחר תחתיו אפילו שנמסר לו הטבעת, דכיון דביד האשה לא להתרצות לקידושין לא חשיב שליח מעשה אלא שליח מילי, ורק בגט שמתגרשת בעל כרחיה יש להחשיבו כשליח מעשה, הוא הדין בשליח מתנה, דאף אם נמסרה המתנה לידו, כיון דיכול המקבל לא לקבלה חשיב מילי. ומאי דכתב רש"י בד"ה שליח מתנה, שאמר לשניים כתבו, לא אתי לאפוקי היכא שמסר להם, אלא דכיון דפלוגתא דרב ושמואל דקאי אגט הוי בכתבו, נקט נמי במתנה כתבו.

(ט) גמ', שם. הקשה המהר"ם שו"ף, דטפי הוי ליה למינקט דאין הנפקד יכול להפקיד הפקדון ביד אחר, ובהא הוי רבותא טפי דאף דמתחייב בתשלומים, אפילו הכי אין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר, ודוחק למימר דשואל הוי רבותא טפי כיון דמתחייב באונסין, דמה לי חיוב אונסין או שאר חיובים.

(י) גמ', ויהבה ליה חפץ. ביאר רש"י בד"ה ויהבה, להווא שליח שני. והרא"ש (סימן ז) ביאר בשם הריצב"א, דנפקא לאפיה דהשליח ראשון ונתנה לו החפץ, כדי שלא יעכב השני מליתן לה גיטה, והדר נטלה גיטה מיד השני.

(יא) תוס' ד"ה היכא דנפקא, נקט הכי וכו'. ביאר המהרש"א, דכוונתם לבאר אמאי נקטו הכא נפקא לאפיה טפי מבכולה שמעתין, ולהכי ביארו דכיון דחלה הראשון ולא בא לעירה, יצאה היא לקראתו כדי ליטול הגט. אבל המהרש"ל ביאר בדבריהם, דפגעה בשליח השני ונתנה לו.

דף כט ע"ב

(יב) גמ', שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטה. מבואר ברש"י ד"ה ואזל, ובתוס' ד"ה

גופא דערל וטמא משלחין קרבנותיהן, דהרי כתבו בסוף הדיבור דילפינן ליה מקרא. אלא כוונתם, דנליף מהתם דאפילו לכתחילה שרי בהכי.

(יז) בא"ד, ודוחק לאוקמי בערל וטמא. ביאר המהרש"א, דאי הכי מאי איריא ממדינת הים. והקשה, דהרי במתניתין מאי דתני ממדינת הים הוא לרבותא דאפילו הכי לא חיישינן שמא מת, ואם כן אמאי לא מוקמינן לה בערל וטמא. ותיירץ, דניחא ליה לאוקמי אף בטוהרים ובנשים ובמולים.

(יח) גמ', אבל חטאת העוף מספיקא. כתבו התוס' ד"ה אבל, דלא התירה התורה אלא בחטאת העוף הבאה על הספק. אבל הרשב"א כתב, דאין בחטאת העוף איסור דחולין בעזרה, ולא גרסינן "חטאת העוף". אלא גרסינן חטאת גרידא, והיינו קרבן נשים. ונקטו צריכותא בחדא, ובחטאת העוף נמי איכא צריכותא, דהוה אמינא דמספיקא לא ניכול מליקה דידיה. ועיין באות הבאה.

(יט) גמ', לא ליעול חולין בעזרה. הקשה הגרע"א, מה שייך כאן לחולין בעזרה, הרי הוי ודאי חטאת קדושה, וכל הנידון הוא משום איסור חטאת שמתו בעליה. ואם נדחוק דהגמ' לאו דווקא נקטה, אם כן מיושבת קושיית התוס' ד"ה אבל, דהא על כרחך לא שמעינן מהא דתורה חייבה להביא על ספיקו קרבן, דאף היכא דהווי חשש פסול בקרבן כגון בחטאת העוף שהיא ספק טריפה שיוכל להביאה. אלא דבספיקו מה שחייבה היינו שעשאתו כודאי. מה שאין כן היכי דהספק שמא יש חשש פסול בקרבן. והרי הספק אם מתו בעליה, הוי כמו ספק פסול בקרבן. ונשאר בצריך עיון גדול.

(כ) מתני', אבל עיר שכבשה כרקום. הרשב"א הביא מהירושלמי (בפרקין ה"ד), דלא שנו אלא בכרקום של אותה מלכות, אבל של מלכות אחרת כליסטים הם. וביאר, דכיון דרק כליסטים הם, אין ליתן עליהם חומרי מתים. והטור (סי' קמ"א), הביא את חילוק הירושלמי אעיר שהקיפיה כרקום, דרק בשל אותה מלכות הרי הם בחזקת חיים. וביאר הבית יוסף, דבשל אותה מלכות כיון דחסים על העיר, כל עוד שלא כבשה לא חיישינן שיעשו תחבולות להרוג בני העיר, אבל של מלכות אחרת כליסטים הם, ואין להם ענין לא להשחית ולהרוג אנשי העיר.

(כא) מתני', וספיקה שאבדה בים. ביאר הרמב"ם (בפירוש המשניות), שנשברו הכלים והעצים שלה, ולא נשאר לה עוגן ומשוטין, ונתונה להנהגת המים. וכתב הפני יהושע, דמפירוש רש"י בד"ה המוטרת שכתב, ועדיין לא טבעה, נראה, דמאי דשנינו אבדה היינו שטבעה. והקשה, דאי איירי בטבעה אמאי בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה, הרי במים שאין להם סוף, אף דלכתחילה לא תינשא אם נישאל לא תצא, והיינו משום דהניצולים הוי מיעוטא דמיעוטא דרק לכתחילה יש לחוש להם משום חומרא דאשת איש, אבל לענין תרומה אמאי לא נסמוך ארובא. ותיירץ, דאחר דהחמירו לענין נישואין, תו לא רצו לחלק בין נישואין לתרומה, ועוד, דבתרומה כיון דאפשר בחולין החמירו. ובשם שו"ת הריב"ש (שע"ט) כתב, דאיירי בלא שהה עד שתצא נפשם, ומבואר דאם שהה עד שודאי מתו, מותרת לאכול בתרומה.

(כב) גמ', דלמא בורח שאני. ביאר המאירי, דכיון דברח מסתמא אין לו זכות. והרב אברהם (ח"ג סימן טו) ורצה לבאר על פי מה שכתבו התוס' בסנהדרין (מה:): ד"ה משום, דהחמירו בבורח שאפשר להורגו בכל מיתה ואפילו בחמורה. ואם כן נאמר דהוא הדין דהחמירו בו, דלא חיישינן שמא מצאו לו זכות. אמנם דחה הראיה, דכל שיש לו זכות הרי אינו בר חיובא, ואין לו דין בורח.

(כג) תוס' ד"ה וקתני, בתוה"ד, דאיכא לאוקמי לברייתא מקמי דליחתים פורסי שנמג. הקשה המהרש"א, דאי הכי אמאי לא אוקמיה רב יוסף אף למתניתין מקמי דליחתים פורסי שנמג, ואיירי אפילו בבית דין של עובדי כוכבים. ותיירץ הקרני ראם, דמקמי דליחתום פורסי שנמג לא קרינן ביה כלל יוצא ליהרג אלא יוצא לדון.

(כד) גמ', אבל במילתא דשייכו בהו עבדי לאחזוקי שקרייהו. כתב הרמב"ם (פי"ג מגירושין ה"ג), שמע מערכאות של גוים הרגנו לפלוני אינם נאמנים. וכתב הטור (בסימן יז), דנראה מדבריו, דאם אמרו שנהרג בדין אבל לא על ידינו, נאמנים. והוסף, דמדברי הרא"ש נראה דאינם נאמנים. ותמה הבית יוסף, דהא הרא"ש העתיק דברי הגמרא, ומהיכי תיתי דפליג. אמנם לפי מה שכתב בסוף דבריו (בסימן ה), ובלבד שיהיה ישראל מעיד שיוצא ליהרג. וביאר הקרבן נתנאל (אות סו), דאף שעובד כוכבים המסיה לפי תומו נאמן, הכא דשייכו ביה, אפילו מי שאינו ערכאות אינו נאמן. נראה בבירור שדעתו שאינם נאמנים. [וצריך עיון איך ביאר הבית יוסף את דבריו. (ח.ו.)].

דף כט ע"א

(א) תוס' ד"ה אבל, בסוה"ד, מכל מקום לא שכיח. כתב הפני יהושע, דלפי מה שביאר לעיל (כה:): דשיטת התוס' בד"ה וקתני, דמשווין איסור תרומה לאיסור אישות. והיכא דלענין תרומה הוא בחזקת ודאי מת, לענין אישות, מעדיין עליו להשיא את אשתו. צריך לומר, דהצלה דאחד רץ על סוס וסודרין בידו, לא שכיח טפי ממים שאין להם סוף, דהתם אף דמיעוטא דמיעוטא ניצולין, אין מעדיין עליו

שליח שלא ניתן לגירושין הוא, הרי כי היכי שנתמנה להיות שליח ליתנו לאבא בר מניומי, כן נמי יוכל למנות שליח אחר תחתיו שיתנו לאבא בר מניומי וככל דיני התורה ששליח עושה שליח. וכתב הקצות החושן (רמד סק"ב), דלדרכו של הקדוש מרדכי"ש דכל היכא דלא מהני בעל כורחו חשיב מילי, אתי שפיר, דהרי אינו יכול לכופו לאבא בר מניומי לקבל השליחות, ואם כן שליחותו חשיב מילי ואינו יכול למוסרה לאחר.

דף ל ע"א

(א) גמ', כי משוו בית דין שליח בפניו או שלא בפניו. פירש רש"י בד"ה כי משוו, דאיבעיא להו האם בית דין ממנים את השני בפני הראשון או לאו. ותמה הרא"ש (סימן י'), דאי בעינן בפניו דראשון, אמאי צריכים הם למנות את השני, הרי הראשון יכול למנותו בעצמו בפני הבית דין. והביא, דהרי"ף (טו. מדפי הרי"ף) גרס, "שליח כי משווי שליח בבית דין, בפניו או שלא בפניו". וביאר, דקאי אחלה ממנה אחר תחתיו בבית דין, דאיבעיא להו האם בעינן למנותו דווקא בפניו, או דסגי למנותו לשני אף שלא בפניו. אמנם העיר, דמלשון הגמרא "הא ודאי קמבעיא לן", משמע דקאי אמאי דסליק מיניה, דהיכא שאינו יכול לקיים שליחותו, מוסר שליחותו בפני בית דין והם ממנים שליח. וכתב התפארת שמואל, דשפיר יש לומר דקאי אריש סוגיין דבעו מינה מרבי אבהו.

(ב) תוס' ד"ה מי יהיב, בסוה"ד, אם לא אטרח לפייסה בדבר גדול. הקשה הים של שלמה (סימן יז), דאי הכי נתת דבריך לשיעורין, דיש לך משפחת עשירים דאף תרקבא דדינרי מילתא זוטרת לגביהו, ומאי דרך משפחת עניים דאף במשהו דבר גדול הוא להם. ומשום הכי ביאר, דאדרבה אפילו בטפי מתרקבא דדינרי אינו יכול לפטור עצמו, וליכא למימר דאדעתא דהכי לא התנה, דכיון דירדע דאשה קשת רוח ומרת לב היא, הוי ליה למיחש דבכל מילי לא תתפייס, והא דנקטו תרקבא דדינרי לאו דווקא.

(ג) מתני', המלוה את הכהן ואת הלוי. בירושלמי (בפרקין ה"ז) דייקי מלשון מתניתין "המלוה", דדווקא במלוה מעיקרא אדעתא דהכי, אבל אם כבר הלוח אינו יכול לפרוע את חובו מתרומות ומעשרות שיפריש לשמם. וביאר הריטב"א (רבינו קרשקש), דכיון דמהני רק משום תקנה וכמבואר בסוגיין, לא תיקנו אלא בכהאי גוונא דהלוח מעיקרא אדעתא דהכי. אמנם ר' זעירא בירושלמי התם פליג, וסבירא ליה דאף אם כבר הלוח שרי. ועיין באות הבאה.

(ד) שם. עיין באות הקודמת. וביאר הריטב"א (רבינו קרשקש) דאף לרב דטעמיה דהווי מכירי כהונה ולויה [נפירש רש"י דוכו מכח מה שהכהנים האחרים אסחו דעתיהו]. מכל מקום אינם זוכים מן הדין, אלא רבנן עשאום כזוכים, ומשום תקנה. ואפילו לשמואל דמוקי לה במזכה להן על ידי אחר. תקנה, שעשאוהו זוכה אף אם לא ירצה שיזכה עבורו, או שאם לא יסכים שיחזיר הזוכה עבורו למפריש יחזיר לו. והא דאיתא בגמרא דכהן יכול לחזור בו, היינו דוקא כשיחזיר לו מעותיו.

(ה) מתני', צריך ליטול רשות מן היוזשים. התוס' רי"ד, ביאר דנטילת רשות מועילה נמי בהמלוה על העני. אמנם הריטב"א (רבינו קרשקש), כתב דאיתא בירושלמי (בפרקין ה"ז), דעני אינו נוטל רשות מן היוזשים. וביאר, דגבי כהונה ולויה, מה שנטולין היוזשין, היינו משום שירשו את זכות המתנות הכהונה מאביהם, שהוריש להם את תואר הכהונה. אבל עוני אינו עובר בירושה, וכשהבן עני נוטל מחמת עצמו, ואין כאן שום שעבוד להלוואת אביהם, אף שצריכים לפרוע.

(ו) רש"י ד"ה אינו צריך, דיש כוח לב"ד וכו' על הכהונה ועל הלוייה. העיר התוס' יו"ט, מדוע לא כתב רש"י נמי העניים, הא אמרה הגמ' (בסוף העמוד) דאם מת, מטילין על העניים כולם. וביאר, דכיון דאיתא בגמ' (בעמוד ב') דתקנו להאי תקנה דוקא אם מת דשכיח, אבל נתעשרו דלא שכיח, לא תקנו. ואין הלוח חייב להחזיר לו החוב באופן אחר, והרי המשנה מדברת בעני שנתעשר.

(ז) גמ', אמר רב במכירי כהונה. כתב הריטב"א (רבינו קרשקש) עיין לעיל אות ד', דאינו קונה מן הדין, אלא רבנן עשאום כזוכים. והתוס' בבבא בתרא (קכג:) ד"ה הכא ביארו, דכיון דהוא מתנה מועטת ואסור לחזור בו, חשיב מוחזק, אף דהישראל יכול לחזור בו, מכל מקום כל שלא חזר בו חשיב מוחזק. והקצות החושן (רע"ב סקט"ו) הביין בדבריהם, דלא הוי קנין, אלא דמה שאינו יכול לחזור בו, משווהו מוחזק. והקשה הקובץ שיעורים (בבא בתרא אות שעד), דבסוגיין מבואר דאף יכול לפרוע בהם חובו, ואיך שייך למימר דלא הוי קנין. ומשום הכי ביאר, דבמתנה מועטת גמר בדעתו להקנות מיד בתנאי שלא יחזור בו לבסוף. והקהילות יעקב (סימן כא) ביאר, דמעיקר דין מתנות כהונה יש חלק בתרומות ומעשרות לכל שבת הכהונה, ולבעלים ליכא אלא טובת הנאה לברור לאיזה כהן משבט הכהונה יתנם. ובמכירי כהונה דהוי כמתנה מועטת שאסור לחזור בו, שאר הכהנים מסתלקים ממתנות אלו, וחשיב כאילו נשאר הוא לבדו משבט הכהונה והכל שייך לו.

שקול, דבדווקא נקט הכי. אבל הרמב"ן כתב, דהוא הדין נמי אם אמר לה הב לה גיטא ובתר הכי אמר שקול מינה חפץ, אמרינן לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, כדמסקינן בכתובות (פה:). וסוגיין לא נחית השתא להאי דינא. תדע, דהא לא אמרינן דהיכא דאמר לה הב לה גיטא ושקול מינה חפץ, כולי עלמא לא פליגי דהוי גיטא מעליא.

(יג) רש"י ד"ה ואזיל, לרדותה בעיגונא. כתב הפני יהושע, דכוונתו בזה לתרץ קושיית התוס' בד"ה שקול, דהא מסקינן בכתובות (פה:) דאף באמר ליה הב ליה זוזא ושקול שטרא, חייב משום דלתקוני שדריה ולא לעוותי. והיינו משום דהכא אינו ענין כלל לחיוב התשלומים, אלא לרדותה בעיגונא מתכוון, והוי כאומר לו אל תגרשה אלא במקום פלוני דאם שינה מדבריו אינה מגורשת.

(יד) תוס' ד"ה רבי יוחנן, בתוה"ד, ולפי זה הא דקתני שאין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר וכו'. הפני יהושע הוסיף לתמוה, מאי שייכא להא דאין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר, הרי גם אי בעלמא שרי ליתן פקדונו ביד אחר, מכל מקום הכא שאני, כיון דאמר לו להדיא ליטלו ממנה. וביאר, דבאמת מאי דאמרינן הכא אין רצוני וכו', הוא כפשוטו וקאי אשואל דעלמא ולא אאשה. דכיון דבשואל דעלמא אכפת ליה ולא אמרינן דכיון דמתחייב לשלם אינו מקפיד, הוא הדין דחשיב שינוי לענין הגט ואינה מגורשת.

(טו) מתני', ואין שליח אחרון צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. בחידושי החתם סופר, תמה, פשיטא דלא יאמר, דהרי מעולם לא נכתב ונחתם בפניו. וביאר, דאתי לאשמועינן דאין השני צריך לשמוע מהראשון שנכתב ונחתם בפניו, אלא אפילו אינו יודע כלל, סגי שיאמר שליח בית דין אני, דנקטינן דמסתמא נעשה בהכשר.

(טז) גמ', אלא כי תיבעי לכו כי משווי שליח בבית דין או אפילו שלא בבית דין. ביאר הרשב"א, דכיון דאין השני והשלישי צריכים לומר בפני נכתב ובפני נחתם, איכא למימר דהוי כשליח בארץ ישראל דממנה אחר תחתיו ואינו צריך בפני בית דין. ופשטינן דצריך למנותו בפני בית דין, ולא דמי למביא בארץ ישראל, משום דבארץ ישראל כיון דאם יערער הבעל חיישינן לעירעורו, ויתקיים בחותמיו, ליכא קפידיא היאך נעשה השליחות. אבל בבא ממדינת הים, דלא חיישינן לעירעור הבעל מחמת הקיום של השליח, בעינן שיהיה בו עדות ברורה של בפני נכתב, או לכל הפחות שליח בית דין, דיש לומר מסתמא נעשה בהכשר.

(יז) גמ', אמר רבה שליח בארץ ישראל עושה כמה שלוחין. ביאר הרשב"א, דלרבותא נקט בארץ ישראל, דאף דממנה על דעת עצמו ואינו עושה בפני בית דין, וכל שכן המביא ממדינת הים דממנה רק בפני בית דין, שיכול למנות כמה שלוחין שירצה. עוד כתב, דמאי דאמר רב אשי אם מת בטלו כולם, היינו דווקא בארץ ישראל דכולם באו מכוחו, אבל במדינת הים דשלוחי בית דין ניהו, ליכא הוה אמינא שיתבטלו במיתת הראשון.

(יח) גמ', עושה כמה שלוחין. כתב הרא"ש (סימן ח), ובלבד שיעשו שליח בפני שניים, דהא אין דבר שבערה פחות משניים. אבל הרמב"ם (פ"ז מגירושין ה"ד) כתב, דאין צריך למנותו בפני עדים. וכתב הבית שמואל (קמא סקנ"ז), דאזלו לשיתטייהו בדין מנוי שליח להולכה אם חשיב דבר שבערה, וכדביא הטור (בסימן קמא).

(יט) גמ', אילו מת בעל מידי מששא וכו' מכח דבעל קא אתו כו'. הקשה האור שמוח (פ"ב מגירושין ה"ט"ו) לפי מה שפירש רש"י לעיל (ט: בסוה"ד לא יתנו. דכיון דמית לא הוה שיחורויה שיחורו, דנפקא ליה רשותה מיניה וחייל עליה רשות יורשין. מה הוכיח מר בר רב אשי, מהא דאילו כי מת בעל דאף השליח השני שליח דבעל הוא וממילא אף אי מת שליח ראשון לא בטל. הא טעמא שבטלו כולם במיתת האב, משום דפקע רשותיה וחייל עליה רשות יבם, אבל אין זאת אומרת שלא נאמר דכיון שמינה לשליח ראשון נתן לו שם מגרש ואם ימות יבטל למי שמינהו. ונשאר בצריך עיון. ועיין באות הבאה. אמנם הקצות החושן (קפח סק"ב) כתב, דמהא שמעינן, דבמת המשלח לא בטלה שליחות השליח, וכדעת הרמב"ם (פ"ב מגירושין ה"ט"ו). דהרי כתב המהר"ם פאדווא, דאם השליח הראשון ביטל את השני בטלה שליחותו, הרי דהשני שלוחו דראשון הוא, ואפילו הכי מבואר בסוגיין דבמת לא בטלה שליחות השני. [ודבריו צרכים עיון].

(כ) גמ', והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא. פירש רש"י בד"ה והא שליח, דהשליח הוה לא נעשה שליח לגרשה אלא למוסרו לאבא בר מניומי. והתוס' הרא"ש ביאר, דכיון דשליחות נפקא מ"ושלח ושלחה", בעינן מנוי שליחות גירושין דווקא דומיא דבעל, דמצי לגרש. ובחידושי הר"ן כתב, דלאו למימרא דכל שאין בידו לגרש לא מצי עביד שליח. דהא אמרינן לעיל (כד:) דמאי דתנן דהאשה עצמה צריכה לומר בפני נכתב, הוא בגוונא שאמר לה הוי שליח להולכה עד מקום פלוני וכי מטית להתם שוי שליח להולכה, הרי דאף שאין בידה לגרש עצמה, מכל מקום בידה למנות שליח הולכה. אלא דכיון דשליח שלא ניתן לגירושין הוא, אין לו לעשות אלא מה שצויה הבעל.

(כא) גמ', שם. עיין באות הקודמת פירוש רש"י. והקשה הפני יהושע, מה לי בהא

מהמתנות. אבל אם ירשו רק מטלטלין דליכא שיעבוד אבד חובו ואינו נפרע מהמתנות. וכן כתב הריטב"א (רבינו קרשקש) וביאר הטעם, דהא דמהני נטילת רשות, היינו משום שחייבים לפרוע חוב אביהם כיון שירשו קרקעות. אבל אי לא ירשו קרקעות דמן הדין אין חייבים לפרוע, משום דאית להו מטלטלי דלא משתעבדי. לא מהני נטילת רשות ואבד מעותיו. אמנם רש"י אמתניתין ד"ה לטול פירש, דבעינן לטול רשות משום דאין חוב זה מוטל עליהם לפרוע. דהיינו דסבר, דלא בעינן לדין ירושה היכא דנטל רשותם. וכן משמעות דברי התוס' בסוה"ד.

(יז) תוס' ד"ה תניא, בתוה"ד, ואסיפא קאי וכו'. דהיינו דאף שהיה בפני בית דין, אין מועיל אלא אם ירשו קרקע. וברש"י ד"ה שירשו קרקע, פירש, שעליהם מוטל לפרוע חוב אביהם. ועיין באות הקודמת שהבאנו דבריו במתניתין, דבירשו קרקע לא צריך לשאל רשות. ולכאורה מוכח שלמד כתוס'. וצריך עיון דבמתני' בר"ה אינו צריך כתב, דבפני בית דין אינו צריך לדין ירושה. ועיין בעמוד א' אות ט"ו.]

(יח) גמ' / כור מעשר יש לך בידי והילך דמיו חוששין שמוא עשאו תרומת מעשר על מקום אחר. פירש רש"י בסוה"ד אין חושש, דכיון דלא משך יכול לחזור בו, אף דברשות ישראל הוא, דאימת קנייה האי לוי דלקנייה ישראל בקבלת המעות. והקשה הרשב"א, דאם הלוי לא קנאם, איך יוכל לעשותם תרומת מעשר על שלו. ותירץ, דכיון דלישראל יש בהם רק טובת הנאה, חשיב כמתנה מועטת שאסור לחזור בו, וקנאם הלוי. והריטב"א (רבינו קרשקש) תירץ, דאיירי דאמר לבן לוי כור מעשר לי בידך וזיכה לו המעשר על ידי חצירו, ולאחר זמן אמר לו הילך דמיו ותקנה לי חצירי, ועלה אמרינן וחיישינן שמא קודם שאמר לו הילך דמיו עשאו תרומת מעשר על מקום אחר. והשיטה מקובצת (בבא מציעא מט.), תירץ, דלא גרע מנתן רשות לחבירו להפריש משל עצמו. והקשה הקצות החושן (רד סק"ג), דהרי אינם של ישראל, ולא דמי למרשה חבירו לתרום משלו. ומשום הכי ביאר, דכיון דבידו לזכות בהם, שפיר יכול לעשותם תרומת מעשר על מקום אחר. וכמו שכתב הרא"ש בנדרים (לד): בשם רבי אליעזר ממויץ לענין הקדש, דכל שבירו לזכות יכול אף להקדישו. ותמה בחידושי הגרע"א (בבא מציעא מט.), דהני מילי לענין שיחול ההקדש אחר שיזכה, אבל הא לא שמעינן דכבר עתה יועיל הקדשו. וביאר כהשיטה מקובצת.

(יט) תוס' ד"ה הילך דמיו, בתוה"ד, וקשה לר"י דלאחר שמכרו איך יכול לעשותו. הקשה המהרש"א, הא אמרינן לעיל (עמוד א') דהכהן יכול לחזור בו, ואם כן אמאי לא חיישינן שהלוי חזר בו ועשאה תרומת מעשר על מקום אחר. ותירץ, דכוונתם למאן דסבר משיכה קונה, דאף דלענין חזרה הקילו רבנן דכיון דלא משך להדיא, לא קנה ויכול לחזור בו, מכל מקום לענין איסור חיישינן, ואינו יכול לחזור בו ולעשותה תרומת מעשר על מקום אחר. עוד תירץ, דשאני התם דהדמים באו בתורת הלוואה, אבל הכא דהדמים ניתנו בתורת מכר, אינו יכול לחזור בו. והפורת יוסף כתב, דהתם מהני חזרתו משום דאכתי לא בא לעולם.

(כ) גמ' / וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. ביאר רש"י בסוה"ד מוקף, דיש לחוש שמא אינה בעינן. וכתב הר"ש בביכורים (פ"ב מ"ה), דלדבריו דהוא משום האי חששא, אינו כדוין מוקף שנאמר בתרומה, דהוא מגזירת הכתוב, וצריך לקרב התרומה לפירות עליהם מפריש. אלא סגי בהא דתרווייהו לפניו. [וכן תתיישב קושית התוס' בר"ה וכי נחשדו, דאיתא בביכורים (פ"ב מ"ה) דתרומת מעשר שווה לביכורים שנטלת שלא מן המוקף]. אמנם הקשה, דבמתניתין לקמן (לא). [ועיין שם אות י"א] אות מבואר להדיא דהמניח פירות להיות מפריש עליהם, אין צריך לחוש שמא אבדו. ותירץ, דשמא במפיקים ביד אחר איכא למיחש טפי.

(כא) תוס' ד"ה וכי נחשדו, תימה דתנן במסכת ביכורים. כתב הראב"ד (בהשגות פ"ג מתרומות ה"ב), דגם לרמב"ם הקשה כן, ומשום הכי כתב (שם), דאף דמפרישין תרומת מעשר אף שלא מן המוקף, מכל מקום דרך תלמידי חכמים להפריש רק מן המוקף. והקשה עליו, אם כן שאינו אלא הנהגה בעלמא, היאך הקשתה הגמ', וכי נחשדו חברים. ומשום הכי ביאר, דמאי דלא בעינן מן המוקף, היינו דווקא בישראל התורם. אבל סוגיין דאיירי בלוי התורם, אין לו לתרום אלא מן המוקף, שמא ישכח ויעשה את התרום תרומת מעשר על אחר.

(כב) גמ' / אלא אמר רב אשי הכי קאמר וכו'. העיר הכסף משנה (פ"ג מתרומות ה"טו), היאך היפך רב אשי גירסת הברייתא, הא בברייתא מבואר דבסתם אין חוששין, והוא אמר דבסתם חוששין, וכן להיפך. וכתב, דמדברי הרמב"ם (שם) נראה דגרס בדברי רב אשי כגירסת הברייתא, דכשאמר סתם, יש לומר דמסתמא תיקנו וכוונתו דכל הנמצא שייך ללוי, אבל באמר מדה, יש לומר דלהכי דיקדק לומר מדה כדי שידע הלוי כמה עליו להפריש.

(כג) תוס' ד"ה אין, בתוה"ד, ומצוה עליה רמיא. כתב המנחת חינוך (שצו), דמדבריהם נראה, דאיכא מצוה נמי על הישראל. אבל מדברי הרמב"ם (פ"ג מתרומות ה"ב) מבואר, דהרשות בידו, אבל לא מצוה.

דף לא ע"א

(א) גמ' / כשם שתרומה נטלת מאומד. כתבו התוס' בבכורות (נח): ד"ה כשם, דאף

(ח) גמ' / שם. בירושלמי (בפרקין ה"ז) דחו אוקימתא זו, משום דאכתי תקשי מעני דהרי אין מִכָּר לעני. וביאר המשנה למלך (פ"ז ממעשרות ה"ו), דהיינו משום דבמעשר עני ליכא טובת הנאה לבעלים כדאיתא בחולין (קלא:), ותו לא שייך ביה מכרי. והש"ס דידן לא חש לה, משום דיש לומר דאיירי במעשר עני המתחלק בתוך הבית, דשפיר איכא בהא טובת הנאה לבעלים.

(ט) רש"י ד"ה במכרי, בסוה"ד, אסחי להו שאר כהנים. הקשה הרש"ש, כיון דהלוה להם אדעתא דהכי, אף אי לא הוו מכרי כהונה, אסחו דעתייהו מהם, דמאחר שהלוה אדעתא דהכי פשיטא שרק לו יתן המתנות. ותירץ, דחשיב יאוש שלא מדעת דאין כולם יודעים שהלווהו.

(י) גמ' / ושמואל אמר במזכה להם על ידי אחרים. ביאר האחיזר (ח"ג סימן מב אות ה), דאינו יכול לזכות להם בעצמו, משום דיש לו זכות בהם משום הטובת הנאה. וגם אי נימא דטובת הנאה אינה ממון, בעי אחר כי אינו מקיים מצוות נתינה, אם לא יוציא מתחת ידו.

(יא) רש"י ד"ה ואין בו משום ריבית, בתוה"ד, וכאן פוסק בשעת הלוואה בכך וכך אף על פי שלא יצא השער. ולדבריו האי אין בו משום ריבית קאי אפוסק עמהן כשער הזול. ובתוס' ד"ה ופוסק ביארו, דהאי אין בו משום ריבית הוי שריותא טפי על פוסק עמו כשער הזול, דשרי לפסוק אף הרבה פחות משער הזול. וביאר הפני יהושע, דרש"י מיאן בפירושו, משום דבכהאי גוונא הוי ריבית קצוצה, ואף דאמרו בהמשך הדברים, דכיון דאי לית ליה לא יהיב שרי משום ריבית, הני מילי באבק ריבית אבל לא בריבית קצוצה. אמנם התוס' סברו, דכיון דעשו את שאינו זוכה כזוכה, דמי למכר לכהן הוי ריבית קצוצה.

(יב) תוס' ד"ה ופוסק, בסוה"ד, הרבה פחות משער הזול. כתב הדרך אמונה (פ"ז ממעשר ה"ז) בביאור ההלכה) משמיה דהחזו"א, דאין להזיל יותר משליש דמיו, וביאר, דבטפי מהכי ניכר שאינו עושהו לטובת הכהן, וכל כהאי גוונא לא התיירו.

(יג) גמ' / לא שנו אלא בעל הבית בכהן. פירש רש"י בר"ה בעל הבית, דכיון דהכהן נטל כספו ולא מחסרי משיכה, שוב אינו יכול לחזור בו. ודייק הרשב"א, דמדקאמר דבעל הבית אינו יכול לחזור בו סתמא, משמע דאינו יכול לחזור אף קודם שבאו הפירות לעולם. והקשה, כיון דהוי דבר שלא בא לעולם, אמאי לא יוכל לחזור בו. ועוד, דאי הכי אמאי הכהן יכול לחזור בו, הרי כיוון דלא מחסרי משיכה דהא נמצאים ברשות הקונה, שפיר מעות קונות. ועוד, דהא אף בלא משיכה הישראל קונה בחצרו. ומשום הכי ביאר, דלא הוי כמכר, אלא הוי כאפותיקי מפורש, דלא יהיה לישראל גוביינא אלא מהם, ובשיעבוד שפיר מהני אף בדבר שלא בא לעולם. ולהכי אין הישראל יכול לחזור בו, אבל מאידך הכהן יכול לחזור בו ולפרוע חובו ממקום אחר. והא דאיתא לטעמא דהכהן חזר בו כדתנן נתן לו מעות ולא משך, ולא אמרו דחזר בו משום דהישראל אכתי לא נפרע מהם. היינו משום דכיון דאיכא פסיקה דמי קצת למכר, ונקטו טעם דשייך במכר.

(יד) גמ' / נתייאשו הבעלים אין מפריש עליהם. הקשה הפני יהושע, הא בחוב לא מהני יאוש, כדפסק השולחן ערוך (צח ס"א). וכתב הקצות החושן (סקס סק"א), דהיינו דוקא במתייאש מחמת עוניו, או משום דגברא אלמא הוא. אבל במתייאש משום דנשתדפה שדוה דעומד ליאוש הוא, שפיר הוי יאוש. והקהילות יעקב (יבמות סימן ל"ד אות ה) כתב, דהא דלא מהני יאוש בחוב, היינו משום דבאיסורא אתא ליהדיה, ואם כן, הכא דלווה על מנת שלא לפרוע אלא מהמתנות, לא חל כלל חיוב על הגברא, וליכא למימר באיסורא אתא ליהדיה, ומשום הכי מהני יאוש. (טו) רש"י ד"ה אותו השבט, פירש, דאף דהווי בבית דין היינו מכח יורשים. ובר"ה בחזקת עניי, פירש, דגבי עניים ליכא למימר בחזקת יורשים דשמא יורשין עשירים הם, מכל מקום משום תקנת עניים דניחא להו בכך יפריש ויעכבם. אמנם הריטב"א (רבינו קרשקש) כתב, לפי מה שביאר לעיל אות ה' על פי הירושלמי, דבעניים לא מועיל אף נטילת רשות. דכאן לא אתינן מדין ירושה אלא דדין בית אלים מכח תקנה. נלכאורה רש"י שכתב הטעם דלא שייך דין ירושה בעניים, משום דשמא עשירים הם, משמע דאם היו עניים, שייך בהו דינא דנטילת רשות והיינו כשיטת התוס' רי"ד שהבאה באות ה'. ואולי כוונתו דשמא יורשים עשירים הם, ככוונת הירושלמי. אמנם במתניתין בר"ה לטול רשות סתם ולא חילק. עוד צריך עיון בדברי רש"י, מדוע בעינן לדין ירושה לענין שבט הלוי, ולא סגי ליה בטעמא דתקנה כמו בעניים. מה עוד שלכאורה סתר דבריו במשנה, שכתב בר"ה אינו צריך, דגם כוח בית דין דגבי כהונה ולויה אינו מדין ירושה.]

דף ל ע"ב

(טז) גמ' / תניא רבי אומר יורשין שירשו וכו'. ביארו התוס' בר"ה תניא, דקאי אסיפא. וכן ביאר הבעל המאור (טו: מדפי הרי"ף). והוסיף, דבפני בית דין חשיב כמלוה בשטר ושפיר גובין מן היורשים. ותמה עליו הרמב"ן (שם במלחמות), דרישא נמי דהוי כמלוה על פה, גובה מן היורשין, ואי משום דיכולים לטעון פרוע, הרי הוי כתוך זמנו וליכא טענת פרוע. ומשום הכי ביאר, דקאי ארישא, דבירשו קרקע כיון שיש לו כדי גביית השיעבוד חשיב שהחוב קיים, ושפיר יכול להפרע

(יב) תוס' ד"ה מעת לעת, בתוה"ד, ויש לומר דדוקא התם. בתוס' הרא"ש הוסיף, דהכא בדין הוא דמוקמינן אחזקתייהו והשתא הוא דאבדו, אלא שחכמים עבוד הרחקה מעת לעת.

דף לא ע"ב

(יג) גמ', דתנן מוקה שנמדד ונמצא חסר. הקשה הקובץ שיעורים (בבא בתרא אות רס), הא מסקינן בנדה (ב): דמטמאים במקוה משום דהוי תרתי לריעותא, וכבר כתבו התוס' בכתובות (עה:): ד"ה אבל, דכל דאיכא חזקת הגוף, לא מהני תרתי לריעותא. ואם כן, מאי קשיא ממקוה אפירות, שאני פירות דיש להם חזקת הגוף דלא הרקיבו. ואין לומר, דמתניתין איירי אף באבדו מחמת גניבה, דהא מדנתנו שיעור דמעת לעת, משמע דמשום רקב נגעו בה.

(יד) גמ', שם. הקשה החזון איש (אה"ע סימן פ' סק"כ), הא כתבו התוס' בנדה (ב): ד"ה התם, דמאי דאמרינן "חסר לפניך" הוא דדוקא בחסר ואתאי, ואם כן מאי פרכינן הכא ממקוה, דלמא מתניתין איירא בגוונא שאבדו בבת אחת, כגון שנפלו לנהר או נשרפו, דלא שייך חסר ואתאי. ותיריך, דמדנקט שיעורא דמעת לעת, משמע דאיירי בדבר דחסר ואתאי, דבדבר שאבד בבת אחת לא שייך האי שיעורא.

(טו) גמ', שם. כתב הרשב"א, דמאי דאמרינן דחושש למפרע, היינו דדוקא שנאבדו לגמרי. אבל בהחמיץ היין והרקיבו הפירות והחלידו המעות, חוששים רק מומן הראוי להם שיהיה כן.

(טז) גמ', בקידום של מוצאי החג של תקופה. הכסף משנה (בפ"ה מתרומות הכ"ה) תמה, אמאי סתם הרמב"ם (שם) במוצאי החג, ולא העתיק דצריך להיות במוצאי החג בתקופה. ותיריך התוס' יו"ט (פ"ג מ"ח ד"ה בקידום), דקשיא ליה קושית התוס' ד"ה בקידום, שהקשו דהא לא נמצא מוצאי החג אלא בתקופה, ולא סבר כתיורין התוס'. ותמה בשו"ת מראה יחזקאל (סימן קמו), דאם כן, הדרא קושית התוס'. ועוד, דהא וודאי מה שכתבו התוס' דאי אפשר שתמשוך וכו' היינו בומן שהיו מקדשים על פי הראיה, וגם עיבור השנה היה על פי בית דין הגדול שבארץ ישראל, כשראו שמשכה התקופה עיבור השנה. אבל לדין דנוהגין על פי חשבוננו של הלל נשיאה בחשבון הי"ג מחזוריים, נמצא כמה פעמים שמשכה התקופה, והוי ליה להרמב"ם ללמדנו דינא דידן. לכך כתב, דוודאי הא דתנא מוצאי החג של תקופה, היינו התקופה האמיתית, שהשנויים במצב האויר תלויים בה. אבל עכשיו שאין אתנו יודע, רק סומכין על תקופת חשבון האמצעי, אין נפקא מינה. וכתב, דלפי מה שכתב בספר תכונת השמים (פרק ס"ג), דלעולם אין בין מולד האמיתי למולד האמצעי יותר מי"ד שעות, ואפשר שכן הוא לתקופות, לא

נתבארו דברי הרמב"ם.

(יז) גמ', לפני הזרע ובשעת הזרע. התוס' ב"ה לפני ביארו, דלפני הזרע היינו בתחילת הזרע, ובשעת זריעה היינו בסוף הזרע. והרשב"א ביאר, דלפני הזרע היינו קודם תחילת הזרע דיש שלוקחים קודם כדי שיהיה מוכן להם מיד בשעת הזרע. ובשעת הזרע היינו בומן שהכל זורעין.

(יח) גמ', מקמי פלגא ניקום. כתב המאירי, דתלמיד חכם שאינו מצויין במדותיו וטכסיסיו, אין שאר החכמים חייבים לנהוג בו כבוד של תלמידי חכמים.

(יט) גמ', אמר להו במאי עסיקתו. ביאר המהרש"א (בחיודושי אגדות), דסבר דמאי דלא קמו מקמי הוא משום דעסוקים היו בעיין, ולהכי שאלם במאי עסיקתו.

(כ) גמ', אמרו ליה ברוחות. כתב בחיודושי החתם סופר, דחלילה לומר דהוציא דבר שקר מפיהן, אלא באמת עסקו ברוחות בני אדם, דיש שרוחו גבוהה ויש שרוחו נמוכה.

(כא) גמ', ופריס סרבלא דכרתי. הקשה הבן יהוידע, למאי הוצרך לאשמועינן דסרבלי דכרתי היה פרוס עליה. וביאר, דהוא ליישב איך רבא אויל לקמיה, הרי כיון דלא ידע מי היושב התם, דלמא אשה היא. ולהכי קאמר דסרבלא דכרתי פריס עליה, דכך היה מנהגם דלומר היו פורסים סרבל דכרתי, לנקיבה סרבל דארגמן.

פרק השולח

דף לב ע"א

(א) מתני', או ששלח אחריו שליח. כתב המרדכי (שסו) בשם ריב"א, דאיירי כגון שיש עדים לשליח השני שמינהו הבעל קודם שהגיע גט לידה, אבל בדליכא עדים אף אם הבעל מודה לא מהני, משום דחיישינן לקנוניא.

(ב) מתני', או ששלח אחריו שליח וכו'. הקשה הגרע"א (בתוספות למשניות אות ל"ד), למאן דאמר לקמן (סו): דהאומר אמרו לפלוני ויתנוב נמי הוי מילי ולא מימסרין לשליח, היכי מהני שליח לבטל שליח, הא הוי מילי. ותיריך, דשאני אומר אמרו דכיון דבכתיבת השטר אכתי לא נשלם הדבר דהרי אכתי בעינן ליתנו לאשה, הוי מילי, אבל בשליח ביטול, דהוי מעשה גמור שאין אחריו מעשה, לא חשיב מילי. ועיין בדבריו שהאר"ך.

(ג) רש"י ד"ה מפני תיקון העולם, שהשליח אינו יודע בדבר מוליכה לה והיא

דמדאורייתא אין שייך אומד, דהרי חטה אחת פוטרת את הכרי. מכל מקום, כיון דבתרומת מעשר דנאמר בה שיעור, שייך אומד, נקטו נמי אומד לענין תרומה דסוף סוף מדרבנן יש לה שיעור.

(ב) גמ', שם. ביארו התוס' ב"ה ניטלת מאומד, דמצוה לתרום מאומד דמתוך שירא לצמצם וכו', יתן בעין יפה. והרמב"ם (פ"ג מתרומות ה"ד) כתב, אין תורמין תרומה זו לא במדה וכו' לפי שלא נאמר בה שיעור, אלא אומד ומפריש בדעתו וכו'. ובפירוש המשניות (תרומות פ"א מ"ו) הוסיף לבאר, דכיון דלא נאמר בה שיעור מן התורה אסור להוציאה במדה. והראב"ד בהשגות (שם) ביאר, דאם יתן במדה יש לחוש שירבה או ימעט ונמצא מקלקל את התרומה או את הפירות. וכונתו, כדביאר המשנה למלך, דכשנותן במדה כונתו לעשות תרומה רק כפי המדה שנתן, ומשום הכי אם ירבה או ימעט נמצא מקלקל, אבל אם מפריש מאומד כונתו שהן פחות והן יותר יהיה תרומה ולא קלקל מידי.

(ג) גמ', ובמחשבה. פירש רש"י ב"ה ובמחשבה, דנותן עיניו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה. אמנם בבכורות (נט.) ד"ה במחשבה פירש, דאיירי באומד שני לוגין שאני עתיד להפריש, וקרי ליה מחשבה משום שאינו מונה אותן להדיא.

(ד) תוס' ד"ה כשם, בתוה"ד, ומיירי במרבה בתרומת מעשר. הקשה הרש"ש, דבשלמא מרבה במעשר ראשון יש לחוש דהיותר על השיעור נשאר בטבולו למעשר שני או עני. אבל תרומת מעשר, מה לי דהפריש יותר, הרי לא גרע מהמעשר גופיה דמתוקן הוא. ותיריך, דשמא התרומת מעשר נתפסת רק על אחד מתשעה ממה שקבע לה, ואם כן, החלק הנותר דאינו תרומת מעשר, וגם לא הפריש עליו, נשאר בטבולו לתרומת מעשר.

(ה) בא"ד, ונראה דלית ליה כלל לאבא אלעזר. התוס' במנחות (נד:): ד"ה ניטלת מאומד תירצו, דדוקא במעשר לית ליה, לפי דהוקש לתרומה, אבל במעשר שני ומעשר עני שלא הוקשו לתרומה ואינן ניתנים מאומד, שפיר אית ליה דהמרבה במעשרות מעשרותיו מוקלקלין.

(ו) תוס' ד"ה במחשבה, בתוה"ד, וקא חשיב אילם. העיר המקדש דוד (זרעים סימן נה סק"ח), דיש לומר דהפרשתו הפרשה גמורה היא, וכיון דלא עתיד לקרות להם ז' הפרשתן מקדשתן.

(ז) בא"ד, אמאי אין מגביהין תרומות בשבת. כתב הרש"ש, דנראה מדבריהם, דבמחשבה פשיטא להו דשרי, והיינו משום דאמרינן בשבת (קנ.) דדוקא דיבור אסור אבל הרהור שרי. אמנם העיר, דדוקא תרומה ותרומת מעשר מהני במחשבה, אבל טבל גמור דטבול אף למעשר שני או עני, דאינם ניטלים במחשבה, לא יוכל לתקנו בשבת, ועל כן שפיר דקדקו בקושייתם אמאי אין מגביהין תרומות בשבת.

(ח) מתני', מפרש עליהם בחזקת שהן קיימים. בירושלמי (בפרקין ה"ח) הקשו, דמתניתין דלא כר' יהודה ר"י שמעון דחששו לבקיעת הנוד גבי הלוקח יין מבין הכותים (לעיל כח.). ומשני, דתמן למפרע נתקלקלה אבל הכא מכאן ולהבא.

וביאר הגרע"א (בתוספותיו למשניות אות ל"א), דהתם דהנידון מכאן ולהבא דשמא יבקע וימצא שלמפרע שתו טבלין, דמי לשמא ימות דחיישינן כדעיל (כח:), אבל הכא דהנידון הוא על שעת ההפרשה אם עתה הפירות קיימים או דכבר אבדו, דמי לחשש שמא מת, ולהא לא חיישינן.

(ט) מתני', אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת. הקצות החושן (רכד סק"ב) הוכיח מכאן, דאף לענין גניבה ואבידה איכא לאוקמיה אחזקה, לומר שלא נגנב ואבד. אמנם הקובץ שיעורים (בבא בתרא אות רס) כתב, דמהא דנתנה המשנה שיעור דמעת לעת, נראה דאבדו היינו על די רקבון. ולדבריו הוי ככל חזקת הגוף, וליכא ראייה דאיכא חזקה שלא נגנב. ועיין לקמן אות יג.

(י) רש"י ד"ה הרי זה חושש, בתוה"ד, ואם לא אכלן צריך להפריש מהן. משמע דאם אכלן אין לו תקנה. וכתב התוס' יו"ט (במתניתין), דמדסתם הרמב"ם (פ"ה מתרומות הכ"ו) "מצאן שאבדו הרי זה חושש", משמע, דגם אם אכלן צריך להפריש. וביאר, דרש"י נקט כן דוקא אליבא דרבי אלעזר דחושש רק מעת לעת, דכיון דהוא חומרא בעלמא, לא חייבוהו להפריש על הנאכל. אבל הרמב"ם דפסק כחכמים לקמן (עמוד ב') דלא סמכינן בהא אחזקה וחיישינן למפרע, כיון דהוא מדינא שפיר יש להחמיר אף בנאכל. ותמה התוספות חדשים (במתניתין), כיון דכבר נאכל, על מה תחול ההפרשה והא בעינן שייחיה ניכרים. ובדרך אמונה

(פ"ה מתרומות הכ"ו) בביאור ההלכה) כתב, דההפרשה תקנה דרבנן היא.

(יא) תוס' ד"ה המניח פירות, בערבי שבתות ויום טוב איירי דשרי שלא מן המוקף. בתוס' הרא"ש תירץ, דאיירי בקנקנים הסמוכים זה לזה, דשפיר יש לחוש דבשעה שהפריש אבדה זו המרוחקת ממנו. והרמב"ן כתב, דמאי דבעינן הכא מן המוקף היינו מחשש שמא אינה בעין, וכדבריו רש"י לעיל (ל:): ד"ה מוקף, ושפיר יש לומר דאיירי שהיו בחצירו המשתמרת דכל כהאי גוונא לא בעינן דדוקא מוקף. ונעיין

לעיל (ל:): אות י"ז דלהר"ש, דוקא לענין תרומת מעשר דינא דמן המוקף מהאי טעמא, ומתניתין איירא נמי בתרומה גדולה. והרמב"ם (פ"ה מתרומות הכ"ו) העמיד למתניתין בגוונא שעבר והפריש שלא מן המוקף.

נעשה לשמה או נחתם במחובר, דשפיר נאמן לומר הכי במיגו שהיה מבטלו. ותירץ, דכיון דאין נראה פסולו, אי איתא פסול מהאי טעמא הוה ליה לומר כן להדיא.

(יא) רש"י ד"ה לא אמר כלום, בתוה"ד, ואם יש לו בעל חוב גובה אותה בשבילו. הרשב"א דייק מדבריו, דבדאמר בלשונות המועילים בגוונא דיש לו בעל חוב נמי מבטולת. והקשה הרשב"א, דהא הוי חב לאחריני ואמרינן בכתובות (ט). דבכהאי גוונא אינו נאמן. ותירץ, דהתם איירי בשטר שהוחזק בכשרות, ולא כל כמיניה להחזיקו בשטר אמנה ולהפסידו הבעלי חובות. אבל הכא שלא הוחזק במתנה זו וכל זכותם היא מחמת זכייתו, שפיר יכול לבטלה. אמנם בשם הרשב"א כתב, דנאמן דווקא היכא דאינו חב לאחריני.

דף לב ע"ב

(יב) גמ', נפקא מינה להולך לאו כזכי דמי. ביארו התוס' בד"ה להולך, דשליח הגט דנקט לטימנא בעלמא הוא, דהא אפילו זכה לא מהני. והרמב"ן כתב, דאיירי בשליח קבלה, דאילו אמר לו הבעל זכה שוב אינו יוכל לחזור בו, ושפיר אמרינן דהולך לאו כזכי. והרשב"א כתב, דאיירי במקום יבם, דאילו אמר זכה ספק מגורשת, כדאיתא ביבמות (קתח.), והשתא דאמר הולך כיון דאינו כאומר זכה בודאי אינה מגורשת.

(יג) רש"י ד"ה אינו מועיל, בסוה"ד, ויתקיים בחותמיו. מבורר, דאף דלא נאמן לפוסלו, מכל מקום עירעור הוי ויתקיים בחותמיו. וכן פסק השולחן ערוך (אה"ע קמא סס"ה), ובביאור הגר"א (שם סקל"ב) ציין דמקורו מרש"י בסוגיין.

(יד) תוס' ד"ה מאי שנא, תימה דבריש אין בין המורד. הקשה המהרש"א, אמאי לא הקשו מבטל גופיה דלעיל סלקא בתיקו, ואילו לגבי הקדש מהני אף בלא אמר זה. ותירץ, דאיכא למימר דלישנא דבטל גבי גט גרע טפי מלישנא דחרס, ולהכי אף דחרס ילפינן מהקדש, אינו ראייה דאף לענין בטל נילף מהקדש. אבל אחר דחוינן דגם לענין חרס, כל דלא אמר "הוא" לא ילפינן מהקדש, שפיר קשיא להו אמאי לענין הרי הוא חרס ילפינן מהקדש.

(טו) גמ', חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש בו. ביאר רש"י בד"ה או אינו, דנסתפקו האם ביטל הגט או ביטל רק את השליחות. והוסיף הר"ן (טו): מדפי הרי"ף, דביטול הגט היינו דמבטל לדיבור ראשון שצוה לכתוב הגט לשמה.

(טז) גמ', והא קיימא לן הלכתא כוותיה דרב יוחנן דאמר חוזרת. הקשה הריטב"א בקידושין (נט). אמאי לא הקשו ממתניתין דחוינן דיכול לבטל השליח, אלמא דאתי דיבור ומבטל דיבור. ותירץ, דדיבור דמתניתין הוי דיבור גרידא ומשום הכי מהני לבטלו, אבל דיבור הגט דעשו גט על פי דיבורו, הוה אמינא דחשיב מעשה ולא מהני דיבור לבטלו, ומשום הכי מקשינן מקידושין, דאף דהוי מעשה שהרי קיבלה המעות, מהני דיבור לבטלו. והמהרש"ל (בסוגיין) כתב, דמקשינן מקידושין דחוינן התם דמהני ביטול אף למפרע. אבל מתניתין יש לומר, דיש לומר דביטול מהני רק מכאן ולהבא.

(יז) גמ', גיטא גופיה מי קא בטיל. התוס' בד"ה התם הביאו, דבקידושין (נט). גרסינן, "נהי דבטלי מתורת שליחות מתורת גט לא בטליה". וביארו, דכיון דאכתי לא אתא לדידה לא חשיב מעשה, ואם יכווין להדיא לבטלו הרי זה בטל. והוסיף הרשב"א (שם), דאף דבכותב ספר תורה לא מהני שיחזור ויבטל כתיבתו לשמה, שאני התם דכוונת הלשמה היא גמר המעשה וליכא אחריי עור תיקון, אבל גט אשה דגם אחר הכתיבה אכתי מחוסר תיקון, דהרי כל שלא יתנו ליד האשה לא מהני, חשיב רק מעשה זוטא ושפיר מהני דיבור לבטלו.

(יח) גמ', שם. עיין באות הקודמת. והרמב"ן הקשה דלהאי גירסא, "התם דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור", לא אתי שפיר, דהרי גם בגט אתי דיבור ומבטל דיבור, אלא הכי הוי ליה למימר דשאני הכא דלא בטליה לגט.

(יט) גמ', שם. עיין באות הקודמת. הקשה הקובץ הערות (סימן עו סק"ג), מה יהני אתי דיבור ומבטל דיבור, הרי כל מה דמהני הוא לבטלו מכאן ולהבא כדכתב בשו"ת הרשב"א (ח"ד סימן פד), והכא כיון דכבר נכתב לשמה איך שייך לבטל הלשמה מכאן ולהבא. ותירץ, דמאי דבעינן כתיבה לשמה אינו דין דווקא בכתיבה, אלא דבעינן דמשעת כתיבת הגט עד שעת הניתנה יהיה מיוחד לגירושיו פלונית, ומשום הכי כל שמבטל הלשמה אפילו דבטל הוא רק מכאן ולהבא, תו לא חשיב לשמה ולא מהני.

נישאת בו. הקשה המהר"ם שי"ף, דלפירוש רש"י בד"ה בראשונה, דמבטל בפני שלשה. הא ליכא למיחש דתינשא בו, דאיתא לקמן (לג). דבתלתא קלא אית לה, ומאי דתיקנו שיבטל בפני השליח היינו מפני תקנת עגונות, שיקשה עליו לבטלו.

(ד) גמ', ולא אמרינן לציעורה קא מכוון. פירש רש"י בד"ה ולא אמרינן, דאין בדעתו לבטלו, אלא לציערה בעלמא חדש או חדשים. והקשה הרשב"א, הא אף דלציעורה כמכוון, כיון דאינו חפץ שיתן לה, היאך יכול לתת. ובשלמא לרב ששת לקמן (עמוד ב') דבטלו מבטל ואינו חוזר ומגרש בו, יש לומר דאי מכוין לציעורה הגט אינו בטל, ושפיר יכול לחזור ולגרש בו. אבל למאי דקיימא לן כרב נחמן דחוזר ומגרש בו, קשיא. ומשום הכי ביאר, דסלקא דעתך דאין פיו וליבו שווין וכוותו רק לצער השליח שיסבור שמעכב בעדו, ואם עבר ונתן לה יש לחוש לגירושיו. והגרע"א (בתוספותיו למשניות אות ל"ג) תירץ, לדעת הפוסקים דשליח הולכה צריך למנותו בעדים. דאי נימא דלא כיון אלא לעכבו, אין צריך שוב למנותו בעדים. אבל אי נימא דכוונתו לבטל את שליחותו, הרי כשיחזור בו יצטרך למנותו בעדים. וכן איכא נפקא מינה בגוונא שהשליח מינה אחר תחתיו קודם שחזר ומינהו, דאי נימא דבטלה שליחותו, אין במינויו כלום, ואי נימא דהוי עיכוב בעלמא שפיר הוי מינויו מינוי.

(ה) תוס' ד"ה ולא אמרינן, בסוה"ד, א"נ הוה חיישינן להחמיר. הקשה הגרע"א (בכתב וחותם), מהכי תיתי לחוש להחמיר, הא הוי דברים שבלב ולא הוי דברים.

(ו) גמ', מהו דתימא לא אלימא שליחותא דבתרא וכו'. הקשה הגרע"א (כתב וחותם), מאי סלקא דעתין, הרי שליחותו אינה אלא הודעה בעלמא שהבעל ביטלו, וגם אי נימא דאיירי אחר התקנה דלא מהני ביטול בינו לבין עצמו, מכל מקום אכתי יש לומר דכוונתו הגט שיחול הביטול בשעה שיוודע לשליח הראשון, דבכהאי גוונא חשיב כפניו. ובחזרושי החתם סופר, כתב אמתניתין, דהא דמהני ביטול לשליחות הגט חידוש הוא. כיון דהיכולת למנות שליח על ידי דיבורו, חידוש התורה הוא, כדאיתא (בקדושין מא.). ועל כן צריך לראות את המנוי, שבדיבורו נעשה מעשה. ואם כן, אי אפשר לומר דסברא היא דהפה שעשאו שליח הוא הפה המבטלו, דלא נזכר בקרא שיכול לבטל. וכמו בתרומה, שאם אמר או חשיב תרומה בצד זה שוב לא אתי דיבורו ומבטלו, אם לא שמועיל על ידי שאלה על נדרו. וניש לומר דזו כונת הגמ', אמנם לפי זה צריך עיון מהיכי תיתי דמועיל, הא הגמ' לא ילפא לה מקרא.

(ז) גמ', שם. תוס' ד"ה מהו דתימא, בתוה"ד, אף על פי שנאמן לומר כך היה בליבי. ביאר הפני יהושע, דאף דהגט כבר בידה, נאמן לומר דבטלו. דכיון דרהיט בתריה איכא רגלים לדבר.

(ח) בא"ד, מכל מקום עשאו כדברים שבלב וכו', ועדיפא מינה אמרינן בביטול שלא בפני בית דין וכו'. הקשה הגרע"א, דאי בעינן דווקא בפני בית דין, אמאי הוצרכו להא דעשאו כדברים שבלב, תיפוק ליה דכיון דאין ביטולו יודע הוי כמבטל שלא בפני בית דין דלא הוי ביטול. ותירץ התורה גיטין, דמאי דכתבו דבעינן דווקא בפני בית דין, אינו משום תקנת רבן גמליאל, אלא משום תקנת ממוזים וכדכתבו התוס' לקמן (עמוד ב') בד"ה ורב נחמן, ואם כן הכא דיתברר הדבר דהרי רהיט בתריה, ליכא לחוש לממוזים ושפיר מהני ביטולו. והעיר האור גדול (סימן ט סק"א אות ו), דלדבריו לא אתי שפיר מאי דנקטו התוס' ועדיפא מינה, הא אדרבה התם בביטולו שלא בפני בית דין דיש לחוש לממוזים טפי מסתברא דלא מהני ביטול. וכתב, דלפי מה שביאר האבני מילואים (סימן קמא סק"ו), דטעמא דביטול שלא בפני בית דין לא מהני, משום דעשאו כדברים שבלב. אתי שפיר דהרי מה דבעינן בפני בית דין מהאי טעמא גופא הוא, דעשאו כדברים שבלב.

(ט) גמ', תנו רבנן בטל הוא וכו', למימרא דבטל לישנא דליבטיל משמע. הרמב"ן בביאר דאף דמתניתין נמי תנן לשון "בטל" אהאי לישנא נמי דייק, אלא שהמתין עד שפירשו כן בברייתא. אי נמי, אי ממתניתין הוה אמינא לאו דוקא, דאמר בטל, אלא אמר לישנא דליבטיל אבל ברייתא ודאי דוקא קתני. וי"א אי ממתני הו"א אפילו אמר פסול הוא הרי זה בטל, אע"ג דלישנא לא משמע דליבטיל, משום דגלווי דעתא בגיטא כה"ג מילתא היא, אבל לברייתא קשיא. וכן תירץ המהר"ם שי"ף. עוד תירץ, דאי ממתניתין הוה אמינא דאף לשונות דלמפרע מהני, אבל בברייתא דתני דלשונות דלמפרע לא מהני, על כרחך דלישנא דבטל דמהני הוא משום דהוי לישנא דלהבא.

(י) גמ', פסול הוא אינו גט לא אמר כלום. הקשה הרשב"א, דלמא כוונתו דלא

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'... יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרכיב ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח פאנתהת הפ"ח ס"ב)

כתובת מערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, לתנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaqi.net <http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>